

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Första Kammaren. N:o 40.

Tisdagen den 26 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 19 i denna månad.

Anmälades och bordlades:

Sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande, n:o 4, i anledning af väckt motion om visst tillägg till förordningen angående en postsparbank för riket; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 16, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning af emigrationsfrågan m. m.; och

n:o 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående undersökning rörande antalet vanföra och lytta i landet.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 78, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från kronohemmanet Mörby n:o 1 i Stockholms län;

n:o 79, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af kronojord för framdragande af vissa elektriska ledningar;

n:o 80, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till landförsvaret af ett Visborgs kungsladugård tillhörande område; samt

n:o 81, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inlösningspriset å till statsverket hembjudna frälseräntor.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 85, till Konungen, i anledning af väckt

motion om viss ändring i bevilningsförordningen i fråga om gift kvinnas beskattning.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 82, i anledning af väckt motion om ändring af 47 och 48 §§ landstingsförordningen; samt

n:o 83, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående handel med konstgjorda gödselmedel.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 305, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 32, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående revision af instruktionen för landshöfdingarne i rikets län, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 307, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 34, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utarbetande af en för hela riket gemensam författning rörande polispersonalens tillsättning och afsked samt skyldigheter och befogenheter i tjänsten, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 308, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 35, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående undervisning i hälsolära vid rikets läro- och utbildningsanstalter, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Herr talmannen tillkännagaf, att enligt mellan talmännen träffad öfverenskommelse omröstningar jämlikt § 65 riksdagsordningen komme att anställas vid kamrarnas sammanträden lördagen den 30 i denna månad öfver de voteringspropositioner för sådana omröstningar, som redan blifvit eller före nämnda dag blefve af båda kamrarna godkända.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets den 23 innevarande april bordlagda utlåtanden n:is 12 och 75—79 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtanden n:is 12—15.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till morgondagens sammanträde skulle sättas främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de betänkanden, som denna dag bordlagts andra gången.

Kammaren åtskildes kl. 2,48 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 27 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 84, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället Litzäng n:o 1 i Östergötlands län hörande utäga;

n:o 85, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af kronolägenheten Kungsängen å Västerås stads område;

n:o 86, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra majorsbostället 1 mantal Söre n:o 5 i Lits socken af Jämtlands län;

n:o 87, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af den under förra militiebostället 2 mantal Tillingeby n:is 1 och 2 i Kalmar län lydande lägenheten Djupsjöryd n:o 1;

n:o 88, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af indragna kronofogdebostället Flämnestad n:o 1 i Östergötlands län; och

n:o 90, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens femte hufvudtitel; äfvensom

första särskilda utskottets utlåtanden:

n:o 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 39 angående upphörande af Öfver Selö pastorats i Strängnäs stift prebendegenskap; och

n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 50 angående ändrad anordning af rikets allmänna läroverk samt lönereglering för de vid dem anställda lärare, äfvensom i anledning af inom Riksdagen väckta motioner i dithörande ämnen.

Upplästes följande ingifna läkareintyg:

Att presidenten friherre *L. Akerhielm* på grund af sjukdom är förhindrad att under den närmaste tiden deltaga i Riksdagens arbeten, intygar, Stockholm d. 26 april 1904,

Frith. Odenius.

Leg. läk.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 84, till Konungen, angående förbud mot all utskänkning af öl å arméns lägerplatser äfvensom inom arméns och flottans samt kustartilleriets kasernområden.

Sedan kammaren den 22 i denna månad godkänt en af herr Cavalli gjord afsägelse af honom utaf kammaren lämnadt uppdrag att såsom revisor deltaga uti innevarande års granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, hvilken granskning skall taga sin början den 1 oktober 1904, företogs nu val efter honom af en revisor att deltaga i nämnda granskning; och befanns, efter valförrättningens slut, därtill hafva blifvit utsedd

ledamoten af Riksdagen Första Kammare

grefve *K. A. Posse* med 69 röster.

Herr statsrådet *Meyer* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter sadelmakaren Johan Fredrik Killander från Skärstad i Östergötlands län.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran sammansatta stats- och bankoutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 4 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtanden n:is 16 och 17.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 22 och 23 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § och 18 kap. 15 § strafflagen, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 23 och 26 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 12, angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1904 åt en del tjänstemän och betjänte m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 23 och 26 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 75, angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om fortsättning af norra stambanan till riksgränsen mot Finland samt i anledning däraf inom Riksdagen väckta motioner.

Om fortsättning af norra stambanan m. m.

I den till Riksdagen aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade Kungl. Maj:t i punkt 31 under sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att, under förbehåll att i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 12 januari 1904 angifna villkor om kostnadsfri upplåtelse af mark m. m. iakttoges, besluta

dels anläggning af en statsbana från Morjärv öfver Storträsk och Lappträsk till Karungi by i Karl Gustafs socken af Norrbottens län, hvarför kostnaden beräknats till 5,867,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att närmare förordna om de orter, järnvägen bör genomgå,

dels ock i sammanhang därmed anläggning af landsväg från Boden till Morjärv och vidare från Morjärv till Lappträsk för en

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

beräknad kostnad beträffande den förra sträckningen af 615,000 kronor och vidkommande den senare af 628,000 kronor, samt att för påbörjande af nämnda anläggningar anvisa för år 1905 följande belopp, nämligen:

för järnvägen	Morjärv—Karungi	kronor	2,000,000: —
»	landsvägen Boden—Morjärv	»	307,500: —
»	» Morjärv—Lapträsk	»	400,000: —
			eller tillsammans kronor 2,707,500: —

med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf dessa belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna tillsammans 850,000 kronor.

De i statsrådsprotokollet angifna villkoren för de föreslagna anläggningarna voro, att landsting, kommuner eller enskilde skulle utfästa sig

att kostnadsfritt för den ifrågasatta banan upplåta:

för all framtid

all mark till banbyggnad med därtill hörande afdikningar, vattenaflopp och parallellvägar;

all mark för banbevakningsområden, hållplatser och bangårdar;

genom skogsmark en bredd af 15 meter å hvardera sidan af banans medellinje samt, där arbetets beskaffenhet betingar en större bredd, hvad som i sådant hänseende erfordras, med all å den upplåtna marken växande skog;

all mark för till följd af järnvägsbyggnaden erforderlig anläggning af nya eller omläggning af gamla, allmänna eller enskilda vägar;

samt *under arbetets fortgång*

all för sidoschaktningar, upplag af sten eller jord samt sten- och grustakter med därtill hörande vägar och sidospår behöflig mark, att vid arbetets slut aflämnas i då befintligt skick;

att kostnadsfritt för den ifrågasatta landsvägen från Boden till Morjärv och vidare från Morjärv till Lapträsk upplåta all till väganläggningen erforderlig mark;

att upplåtelsen jämväl skall innebära förpliktelse att lämna ersättning för olägenheter till följd af försvärad brukning, förlängda vägar eller andra olägenheter af hvad namn och beskaffenhet de äro, som kunna anses härflyta af det genom järnvägens anläggning orsakade intrång;

samt att, när och hvar Kungl. Maj:t så pröfvar nödigt, vid banlinjen till i orten gångbart pris tillhandahålla järnvägsbyggnaden sågtimmer till ett sammanlagdt antal af 200 stycken per kilometer af banans längd;

allt med skyldighet att hålla staten skadeslös för hvad i ett eller annat afseende härutinnan till äfventyrs kan komma att brista.

I anledning af denna Kungl. Maj:ts framställning hade i särskilda, inom Andra Kammaren väckta motioner föreslagits,

i motionen n:o 71 af herr *O. H. Ström*:

att Riksdagen måtte, med afslag å Kungl. Maj:ts proposition n:o 1, i hvad den rörde anläggning af en statsbana från Morjärv öfver Storträsk och Lappträsk till Karungi i Karl Gustafs socken i Norrbottens län samt landsväg från Boden till Morjärv och från Morjärv till Lappträsk, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville, efter verkställd undersökning för norra stambanans fortsättning från Morjärv direkt till Haparanda, inkomma till nästa års Riksdag med proposition om norra stambanans fortsättning från Morjärv till Haparanda, äfvensom att Riksdagen måtte anslå 15,000 kronor till undersökning;

och i motionen n:o 113 af herr *P. Hellström*:

att Riksdagen, med anledning af Kungl. Maj:ts framställning under sjätte hufvudtiteln, punkt 31, angående norra stambanans fortsättning från Morjärv till riksgränsen mot Finland, och med afslag i hvad denna afser anläggandet af en statsbana ifrån Lappträsk till Karungi, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om undersökning samt upprättande af fullständig, af kostnadsförslag åtföljd plan för en statsbanas framdragande ifrån Lappträsk till Haparanda.

Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)

Utskottet hade på anförda skäl hemställt:

a) att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning måtte, under förbehåll att i statsverksprotokollet öfver civilärenden för den 12 januari 1904 angifna villkor om kostnadsfri upplåtelse af mark m. m. iakttoges, besluta

dels anläggning af en statsbana från Morjärv öfver Storträsk och Lappträsk till Karungi by i Karl Gustafs socken af Norrbottens län, hvarför kostnaden beräknats till 5,867,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att närmare förordna om de orter, järnvägen bör genomgå,

dels ock i sammanhang därmed anläggning af landsväg från Boden till Morjärv och vidare från Morjärv till Lappträsk, för en beräknad kostnad beträffande den förra sträckningen af 615,000 kronor och vidkommande den senare af 628,000 kronor;

äfvensom för påbörjande af nämnda anläggningar å riksstaten utom hufvudtitlarna för år 1905 anvisa 500,000 kronor;

b) att herr Ströms omförmälda motion måtte anses besvarad genom hvad af utskottet blifvit här ofvan under a) hemställdt; och

c) att jämväl herr Hellströms i ämnet väckta motion måtte anses besvarad genom utskottets hemställan under a).

Vid utlåtandet voro afgifna reservationer:

af herrar *I. Wijk*, *A. G. L. Billing*, *F. E. Pettersson*, grefve *K. A. Posse*, *E. Fränckel*, *P. Pehrson*, *J. A. Sjö*, *N. Nilsson* och *C. J. Ödman*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

a) att Kungl. Maj:ts förevarande framställning måtte endast på det sätt bifallas, att Riksdagen, under förbehåll att i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 12 januari 1904 angifna

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

villkor om kostnadsfri upplåtelse af mark m. m. varda i tillämpliga delar iakttagna, beslutar anläggning af landsväg från Boden till Morjärv, hvarför kostnaden beräknats till 615,000 kronor, äfvensom för påbörjande af denna anläggning å riksstaten utom hufvudtitlarna för år 1905 anvisar 307,500 kronor;

b) att herr Ströms ofvan oförmälda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; och

c) att herr Hellströms i ämnet väckta motion icke heller måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd;

samt vid mom. a) i utskottets hemställan här ofvan:

af herr *H. Andersson*, som ansett, att utskottet under nämnda mom. bort hemställa,

»att Riksdagen i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning må *ej mindre*, under förbehåll att i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 12 januari 1904 angifna villkor om kostnadsfri upplåtelse af mark m. m. iakttagas, besluta

dels anläggning af en statsbana från Morjärv öfver Storträsk till Lappträsk, med rätt för Kungl. Maj:t att närmare förordna om de orter, järnvägen bör genomgå,

dels ock i sammanhang därmed anläggning af landsväg från Boden till Morjärv och vidare från Morjärv till Lappträsk, för en beräknad kostnad beträffande den förra sträckningen af 615,000 kronor och vidkommande den senare af 628,000 kronor,

äfvensom för påbörjande af nämnda anläggningar å riksstaten utom hufvudtitlarna för år 1905 anvisa 500,000 kronor,

än äfven i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa undersökning samt upprätta fullständig plan för nämnda statsbanas fortsättning från Lappträsk till en för anslutning med det finska järnvägsnätet lämplig punkt vid Torne älf.»

Herr Wijk: Såsom herrarne finna af betänkandet, har utskottet i så måtto förordat Kungl. Maj:ts förslag, som det anslutit sig till fortsättande af statsbanan från Morjärv öfver Storträsk och Lappträsk till Karungi äfvensom till anläggning af landsväg från Boden öfver Morjärv till Lappträsk; men då Kungl. Maj:t begär ett anslag på 2,707,500 kronor och detta af länemedel, har utskottet däremot inskränkt sig till att anslå af skattemedel 500,000 kronor, och utskottet säger, att detta belopp i första rummet borde användas för anläggning af landsvägen mellan Boden och Morjärv. Då nu denna landsväg är beräknad att kosta 615,000 kronor, kan man väl förstå, att, äfven med begränsadt arbete å landsvägen, föga kommer att återstå till järnvägens fortsättande.

Reservanterna åter hafva icke kunnat följa utskottets uppfattning i denna fråga, utan endast velat anslå 307,500 kronor, och detta för en landsväg mellan Boden och Morjärv, som går löst på 615,000 kronor. Det skulle således räcka till halfva anläggningskostnaden. Reservanterna hafva icke velat gå längre, utan hafva stannat vid Morjärv och Kalix älf, och de hafva icke funnit skäl

att fortsätta banan till gränsen, förrän försvarsförhållandena, såsom Riksdagen redan beslutat, äro fullbordade. Det heter visserligen, att de *skulle* vara färdiga då och då, men efter mitt förmenande är det bättre att se till att de *blifva* färdiga, innan man går längre. Dessutom uttalades det af militära auktoriteter 1897, att denna bana icke skulle tjäna till att förbättra försvaret, utan tvärtom försämra det. Nu hafva vi sett, att de militära auktoriteterna säga motsatsen. Hvilka skall man då lita till? Vi höra från olika håll olika uppfattningar i denna sak, men jag tror för min del, att det är bäst att stanna, där vi äro, till dess försvaret är färdigt.

Det är på dessa skäl jag anslutit mig till och yrkar bifall till den reservation, som afgifvits af en del af Första kammarens ledamöter.

Herr Bohnstedt: Jag skulle kunna förstå dem, som säga bestämdt nej i denna fråga, om de verkligen trodde, att de allt fortfarande kunde stå på denna ståndpunkt, men jag tror icke, att de kunna motstå det kraf, som kommer på sammanbindande och samtrafik mellan vårt järnvägsnät och vår östra grannes. Jag tror icke, att de kunna stå emot de kraf, som komma att framställas från invånarne i norra delen af Norrbotten utefter Torneälf, där det dock finnes öfver 30,000 invånare, som naturligtvis gärna vilja komma i förbindelse med Sverige och som nu ligga tämligen afskilda. De krafven hafva vi redan sett vara stora. Det har motionerats och gjorts framställningar i flera år. Nu har Kungl. Maj:t framkommit med förslag, och mig synes, att *nu* bör det vara lämpligt att fastslå den punkt, där järnvägen bör hafva sin afslutning, nämligen Karungi, äfven om utförandet bör ske långsamt och, såsom mindre rentabelt, med skattemedel. Reservanterna hafva visserligen sagt, att de vilja icke vara med om att bygga järnvägen, utan endast lämna anslag till en landsväg mellan Boden och Morjärv af hufvudsakligt skäl, att de anse, det järnvägen skulle försämra vårt strategiska läge i Norrbotten, men de säga dock i sin motivering, att de anse, att den ändpunkt, som är föreslagen, är den ändpunkt, som är att föredraga framför hvarje annan. Därmed hafva de redan delvis gifvit på hand, att de äro med om järnvägen, fastän icke för ögonblicket, och att de äro med om att denna järnväg skall dragas till den punkt, som blifvit af Kungl. Maj:t föreslagen. Jag tror verkligen, att det är af vikt att få denna punkt bestämd, ty då kan man säga, när förslaget om sammanbindning kommer, att ändpunkten är bestämd och där äro vi villiga möta för samtrafik, vår ställning blefve därigenom mycket starkare.

När det förut varit fråga om järnvägsbyggnader i Norrland, har ju alltid den åsikten gjort sig gällande, att man icke bör gå för nära kusten, och jag vet icke något skäl, hvarför vi nu skulle frångå den åsikten och möjligen få järnvägen dragen till Haparanda, allra helst man vet, att den väsentligaste folkmängden i

Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

den del af Norrbotten, som här är i fråga, bor långt upp utefter Torne älf, och det är ju dem man här vill nå. Man vill göra dem till svenska medborgare mer, än de nu äro såsom finsktalande och hafva redan mera samband med Finland än med Sverige. Man vill vinna dem, och det skulle ske bäst genom att draga dit järnvägen och söka få dem att hafva mer beröring med det svenska än det finska landet. De militära myndigheterna hafva också uttalat sig för Karungi såsom den lämpligaste slutpunkten. Jag vill icke ingå på de militära skälen, det anser jag här icke vara lämpligt, men när man här vill åberopa auktoriteternas åsikt, bör det vara för oss tillräckligt, att man vet, att de hafva den uppfattningen, att denna punkt är den riktiga. Det finnes ju många, som hafva en annan uppfattning och anse sig äfven som auktoriteter, ehuru af en lägre grad; en del vill nämligen hafva banan till Haparanda och en del till annat håll. Men jag tror, att denna strid bör icke Riksdagen lägga sig i, då regeringen här framlagt ett förslag, som våra auktoriteter på det militära området anse vara det lämpligaste.

Jag ber därför, herr grefve och talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Fränkel: Då jag tillhör reservanterna inom statsutskottet, skall jag be att få angifva de skäl, som för mig varit bestämmande för att intaga denna ståndpunkt.

Vid behandling af frågor rörande järnvägar och deras sträckning har ju på senare tider den åsikten alltmer trängt sig fram, att försvarsfrågan måste vid en järnvägs anläggning och dess sträckning, om icke vara afgörande, åtminstone utöfva ett mycket stort inflytande. Då nu här föreligger en bana, om hvilken redan vid flera föregående tillfällen såväl officiella yttranden inkommit som uttalanden inom kammaren blifvit gjorda, som gått ut därpå, att denna bana kunde på ett högst viktigt sätt ingripa i våra försvarsförhållanden, kan man ju icke underlåta att, äfven om man såsom jag icke är fackman på detta område, försöka taga förnuftet till fänga för att se i hvad mån denna järnväg kan ur försvarssynpunkt vara nyttig eller skadlig. Det måste ju vara klart, att när Riksdagen för sin del beslutade att bygga en järnväg österut från Boden till Morjärv, var det under förutsättning, att denna järnväg förr eller senare skulle föras fram till finska gränsen och förbindas med det finska järnvägsnätet. Man byggde järnvägen till Morjärv, och då det beslutet fattades, framhölls det, för att häfva betänkligheterna hos dem, som fruktade en sådan bana ur försvarssynpunkt, att man lugnt kunde bygga banan dit till Kalix älf, om man samtidigt eller strax efter kunde få Riksdagens beslut på att anlägga fästningen vid Boden, så att de försvarstrupper, som komme att operera vid Kalix älf, kunde använda fästningen vid Boden såsom replipunkt.

Man framhöll så mycket lifligare, att det icke skulle vara farligt att bygga fram till Kalix älf som terrängen vid Kalix

älf, enligt hvad som uppgifvits, var för våra försvarsförhållanden lämplig med höga stränder vid vår försvarssida och låga stränder vid andra sidan, och Riksdagen fattade också detta beslut. Men vid detta besluts fattande förelågo redan yttranden från militära myndigheter, som gjorde, att man med stor försiktighet ansåg sig böra behandla denna fråga och att man i synnerhet hade att gifva akt på blifvande åtgärder för framtiden, innan man beslöt förlängning af denna bana. Jag ber att i det fallet få i kammarens minne återkalla hvad t. f. generalstabschefen i Kungl. Maj:ts proposition 1897 yttrade,

Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)

»att norra stambanans framdragande från Boden intill riksgränsen ingalunda vore önskelig ur militär synpunkt, utan tvärtom innebure en påtaglig försämring af vårt lands nuvarande strategiska läge;

att, då norra stambanans fullbordande ur öfriga synpunkter måste betraktas såsom särdeles maktpåliggande, de militära motskälen finge stå tillbaka.»

Vill man försöka bedöma i hvad mån denna bana kan blifva skadlig eller fördelaktig för försvaret, måste man stå fast vid den uppfattning, som gjorde sig gällande vid beslut om Morjärv, den nämligen, att Kalix älf tills vidare vore den lämpliga försvarslinien.

Mot detta kan invändas, att man ju alltid förutsatt att gå fram till finska gränsen. Man kan ju icke låta denna del af Sverige, som ligger mellan Kalix och Torne älfvar, vara utan försvar. Ergo måste man tänka på försvaret äfven för denna landsdel, och vid ett sådant försvar bör en järnväg från Kalix älf till Torne älf vara af nytta. Detta kan icke bestridas.

Men frågan är då den: hvilka utsikter förefinnas för att vi må kunna med fördel möta ett anfall å detta område? Jag kan icke tillåta mig att här yttra i hvad mån våra trupper där uppe kunna blifva af det antal, att de med fördel kunna möta en öfverlägsen fiende, men så mycket bör vara klart, att skulle vi förmoda detta icke kunna ske, då hafva vi gjort hvad som redan talades om här 1897, då denna järnväg byggdes, »då hafva vi byggt en järnväg åt fienden»; ty odisputabelt är, att om, såsom det uppgifves, Kalix är den första riktiga försvarslinien, där man kan tänka sig, att ett försvar kan utöfvas, så måste en järnväg liggande emellan Kalix och Torne älfvar endast blifva till fördel för fiendens trupper. Det är icke värddt, att man här tror, att man på grund af de många broar, som finnas på denna bana, kan tro sig vara i stånd att genom sprängning af broar förhindra framträngandet å järnvägen, ty det är väl bekant — jag har fått upplysning därom från fullt sakkunnigt håll —, att svårigheter uti att återställa broar, som på sådant sätt blifvit förstörda, hafva numera från teknisk och militärisk synpunkt för länge sedan blifvit öfvervunna. Såväl Tyskland som Frankrike och England, och jag vet icke, hur det är med Ryssland, hafva inrättat järn-

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

vägskolonner så beskaffade och försedda med bromateriel, att de med lätthet iståndsätta så beskaffade förstörda broar.

Det måste således vara klart, att man endast med stor betänksamhet bör fatta beslut om detta, nämligen att framföra norra stambanan vidare från Morjärv till finska gränsen. Skälen, hvarför man skulle göra detta, skulle nu vara, dels att man vill få till stånd förbindelse med finska järnvägsnätet och dels att, såsom här sagts, denna järnvägs fullbordande skulle vara till fördel för befolkningen där uppe. Men om man, såsom jag gjort, betraktar detta såsom en för våra nuvarande försvarsförhållanden ytterst vådlig åtgärd, måste jag fråga mig: hvilken skada tillfogas denna landsdel, om vi icke i detta nu besluta om banans byggande? Man måste då erkänna, att, med den vana man i Norrland har att färdas långa distanser, och då afståndet från Morjärv till denna gränsbygd icke är större än 7 å 8 mil, det för befolkningen där uppe är jämförelsevis ganska lätt att nå fram till järnvägsförbindelser. Då därtill kommer, att Haparanda och åtskilliga närliggande orter redan nu hafva goda ångbåtsförbindelser och endast skulle blifva beroende af järnvägskommunikationer under vintermånaderna, så får jag säga, att, så önskligt det än är, att vi ju förr dess hellre efterkomma önskningarna i fråga om denna järnvägsförbindelse där uppe, vi dock få låta saken anstå, till dess att dels fästningsverken vid Boden mer närmat sig sin fullbordan, dels vår arméorganisation af 1901 kommit längre och nått en klarare ståndpunkt. Redan detta har således för mig varit nog talande skäl för att icke lämna min röst för ett fortsättande nu af järnvägen till finska gränsen.

Kommer jag då till frågan sådan den ter sig från järnvägssynpunkt, torde herrarne hafva funnit, att hvad som ur denna synpunkt skulle vara af betydelse vore naturligtvis att få förbindelse med finska järnvägsnätet, emedan man då tänkt sig kunna draga transitotrafik öfver den nu färdiga Ofotenbanan, öfver Morjärv till gränsen för att sedan fortsätta på det finska järnvägsnätet. Men såsom frågan om denna järnväg nu föreligger såväl i ena som andra afseendet, hänger den såsom förbindelseled tills vidare i luften. Om ett beslut komme att fattas om byggande af en så beskaffad järnväg, kan den ju i alla fall nu icke ifrågasättas längre än till Karungi och möjligen ett stycke ned utefter floden till någon plats, dit man kan tänka sig, att finska banan kommer att förlängas. Således, här föreligger ej förslag till en dylik förbindelseled, utan endast önskan att få fram en järnväg till Tornedalen.

Ser jag vidare på frågan ur ekonomisk järnvägssynpunkt, vill jag fästa uppmärksamheten på, att enligt den kungl. propositionen denna järnvägsanläggning på grund af terrängförhållanden medför mycket stora kostnader. Det kostnadsförslag, som föreligger, slutar med 85,000 kronor per kilometer, och banan i dess helhet går till nära 6 millioner kronor. Järnvägsstyrelsen själf förklarar, att så länge icke förbindelse med finska järnvägsnätet kommit till stånd,

finnes icke utsikt att få denna järnväg att betala någon ränta på anläggningskostnaden. Oberäknadt ränteförlusten, stå vi således inför utsikt till förlust äfven å trafiken, och alltså kan ur ekonomisk och järnvägssynpunkt tillsammans denna järnväg icke försvaras.

*Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)*

Tänker man vidare därpå, att statsjärnvägarnas budget endast med stor försiktighet bör belastas med så beskaffade utgifter som dessa — sträckan Boden—Morjärv har kostat öfver 5 millioner kronor, och nu är man beredd att här lägga ned nära 6 millioner eller tillsammans ett belopp af 11 millioner, som på flera år icke kan anses blifva förräntadt — så torde herrarne finna, att man härigenom åsamkar statsjärnvägarna i deras helhet stor skada. Riksdagen har vid flera tillfällen redan framhållit, att taxenedsättningar å gods icke kunna ske, förrän statsjärnvägarna i sin helhet åtminstone förränta å dem nedlagdt kapital, och ju mera nytt kapital, nedlagdt å statsjärnvägar, som icke kan förräntas, desto längre skjuter man undan lösningen af billigare frakter.

Går jag nu till skillnaden mellan utskottets och reservanternas förslag, torde herrarne finna, att det förra afser såväl att redan i dag besluta om hela järnvägen som att fastslå dess slutpunkt samt bygga en landsväg, allt för en kostnad af tillsammans 7,110,000 kronor, men då såväl utskottet som reservanterna äro eniga därom, att erforderliga medel icke böra anskaffas på lånevägen, emedan de komma att nedläggas i ett så improduktivt företag, anse såväl reservanterna som utskottet, att det belopp, som nu kan komma att anslås för ifrågavarande anläggning, bör vara mycket litet. Utskottet anser sig ju kunna föreslå anslaget för 1905, hvarmed banans byggande skulle börjas, till 500,000 kronor, men af utskottets betänkande torde herrarne finna, att af detta belopp så mycket som möjligt bör användas till utförande af landsvägen Boden—Morjärv, hvars kostnad beräknas till 615,000 kronor, samt resten till järnvägens byggande. Om jag då går till Kungl. Maj:ts proposition, ser jag, att för landsvägen erfordras första året ungefär 300,000 kronor. Då skulle man alltså börja utföra en järnväg, för hvilken kostnaden uppgår till c:a 6 millioner med ett anslag af 200,000 kronor. Jag hemställer till herrarne, huruvida man icke måste anse detta för ett mycket plottrigt sätt att bygga järnväg. Är det så, att man verkligen förr eller senare beslutar sig för utförandet af denna bana, finnes icke något hinder att gå till väga på samma sätt som förut vid den norrländska stambanans byggande, att anslå 1 å 2 millioner kronor om året samt bygga banan färdig på 2 å 3 år. Nej, det kan icke vara utskottets mening, att detta enda skäl skulle vara talande nog för ett sådant sätt att gå till väga i fråga om statens järnvägsbyggnader, utan utskottets skäl har nog varit detsamma som reservanternas skäl: att det önskar icke banans framdragande, innan man hunnit göra anordningar i försvarshänseende af den beskaffenhet, att vi med hänsyn till försvaret äro så situerade, att det utan fara kan ske. Då är reservanternas ställning till frågan mycket klarare. Reser-

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

vanterna erkänna, att järnvägen i framtiden måste komma till stånd, men vilja icke bygga, förrän tiden är inne, och då bygga på samma sätt som hittills, med ett anslag, som kan vara lämpligt, ifall man icke ville, att banan onödigt skall fördyras, ty ingen kan väl inbilla sig, att man bör hålla på i 10 à 12 år, innan banan är färdig. Skulle man taga utskottets förslag, vore det att göra såsom vid en föregående bana: man började med ett litet anslag, men sedermera nödgades man gå i crescendo; man sade: vi kunna icke dröja längre, arbetet är påbörjadt, låt oss därför bygga det färdigt så fort som möjligt. Detta är äfven det rätta sättet, det är rätt marscheradt. Jag tror också, att om man verkligen önskar denna järnvägs utförande, såsom man måste göra, gör man klokare äfven ur befolkningens intresse, om man, såsom reservanterna föreslagit, först bygger den ifrågasatta landsvägen färdig från Boden till Kalix älf. Då har man ställt sig på den ståndpunkten, att man för att komplettera de kommunikationer, som äro behöfliga för försvaret, bygger en landsväg utmed järnvägen och sålunda förstärker det försvar, som redan är tilltänkt. Enligt reservanternas åsikt skulle således Riksdagen förklara, att man ännu icke kan bygga denna bana, men att tiden nu är inne för utförande af landsväg mellan de nämnda orterna Boden och Morjärv, för hvilket ändamål reservanterna tänkt sig, att, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, anslag borde lämnas med årligen 300,000 kronor under 2 år.

En liten fråga, som icke berörts, men hvilken kanske har ganska stor vikt, är, såsom kammaren behagade finna, den, att enligt utskottets och reservanternas uttalade åsikt byggnadsanslagen för ifrågavarande järnväg böra utgå af skattemedel, och då ber jag få hemställa, huruvida det kan vara klokt att, med en så beskaffad budget, som vi för närvarande hafva framför oss, för närmaste år binda oss vid en utgift af 7 à 8 millioner kronor, innan vi veta, hvilka andra anordningar som äro nödiga, innan ett sådant beslut bör fattas.

Det är af dessa skäl, som jag, herr talman, ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Tamm, Hugo: Herr talmannen torde finna, att utskottet och reservanterna äro fullständigt eniga i afseende på tvenne punkter. Den ena punkten är den, att denna banas byggande är oundvikligt, den andra punkten, om hvilken bägge parterna äro eniga, är, att slutpunkten måste vara Karungi, men jag hemställer, huruvida herrarne anse, att, om man går in på reservanternas formulering af sin åsikt och tager deras förslag genom insättande i motiveringen af orden om önskvärdheten af Karungis fastslående såsom slutpunkt, något skulle vara vunnet. Det lär icke duga att framdeles säga: det talades för några år sedan härom, och Riksdagen har i motiveringen till ett då fattadt beslut sagt, att Karungi skulle vara slutpunkt. Emellertid ber jag få konstatera dessa två fakta, emedan det är på dem, jag ämnar bygga min

argumentation för utskottets förslag, hvilket jag anser vara det riktiga.

Reservanterna hafva skilt sig från utskottet endast därutinnan, att de anse, att icke redan nu järnvägens byggande skall beslutas. Utskottet har åter ansett, att man genast bör fatta beslut därom. Det är tvenne skäl, som reservanterna åberopa mot järnvägens påbörjande redan nu. Det ena skälet är det, som anfördes af den siste ärade talaren, nämligen att det vore olämpligt att betunga en förut tungt belastad budget med denna utgift.

Jag vågar icke för min del hysa den förhoppning, att inom en beräknelig tid budgeten kommer att blifva mindre belastad, ty därtill äro önskingarna om ytterligare anslag alltför starka, så att jag är öfvertygad, att denna belastning kommer nog att kännas lång tid framåt, och det enda sättet att kunna uppnå det mål, hvarom såväl reservanterna som utskottet äro ense, är att bygga järnvägen så, att den så litet som möjligt belastar statsskulden, eller genom att framgå med små anslag. På detta sätt har man ju gått till väga förut. Hela norra stambanan är byggd på detta sätt med små anslag, detsamma är förhållandet med bansträckan Morjärv—Boden, och jag vet icke, hvarför man ej skulle kunna på samma sätt förfara äfven med denna bana. Nyssnämnda skäl, att man icke skulle belasta budgeten, måste jag därför betrakta såsom ett förtäckt afslagsyrkande. För min del anser jag emellertid det vara af ganska stor vikt att redan nu fatta beslut i frågan. Och detta hufvudsakligen därför, att, såsom vi nog alla veta, i hela denna norra del af Norrbotten bygger och bor för närvarande en för Sverige ganska främmande nationalitet, en nationalitet, som sträcker sig ej blott öfver svenska landamären, utan äfven sträcker sig åt öster. För denna finska befolkning finnes det en enda, stadig punkt, som ligger just på den allra ömtaligaste delen af Sveriges gräns. Den ligger nämligen i Tornedalen, hvars kringliggande socknar räkna en befolkning af nära 39,000 människor. Där bor af den finska befolkningen den mest bofasta, mest intelligenta samt mest på alla vis idoga delen, hvilken framför allt efter min öfvertygelse måste vinnas för svensk kultur och svenskt språk. Och endast genom att sammanknyta dess ekonomiska och kulturella intressen med våra egna kan bland denna befolkning utbredas svenska begrepp och svensk uppfattning, hvilka just från denna punkt skola syrsättande utbreda sig bland hela den finska befolkningen. Det är därför jag anser, att man redan nu bör visa, att man så snart som möjligt vill söka nå denna punkt och att man genom anläggande af den ifrågasatta banan önskar taga om hand de intressen, som bäst kunna knyta denna befolkning fast med vårt fosterland. Detta är, om jag så får säga, det stora hufvudskälet, som jag i denna fråga anser af så stor betydelse för såväl fred som krig, att icke denna befolkning tvingas att drifva sina intressen åt öster, utan att dessa må kunna hållas kvar i väster. Detta är nu min positiva åsikt i frågan, som ju hvar och

Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)

Om fortsättning af norra stambanan m. m. (Forts.) en kan tillägga den vikt han vill — för mig är den utaf den allra största betydelse.

Jag vill nu i detta sammanhang fastslå, att jag, med hänsyn till de rent kulturella intressena, anser, att Karungi är den rätta ändpunkten. Det skulle kunna hända, att den dag kommer, då Tornebanan drages upp på den östra sidan; det går lätt utefter Torne älf utan att behöfva beröra svenskt område. Då får kanske Riksdagen brådt, om det ej är för sent, att anslå medel för att hinna fram till denna och icke öfverlämna dessa intressen åt andra. Då, om ej förr, kan det komma att visa sig, hurusom reservanternas sparsamhetsifver denna gången varit mindre på sin plats. Det är min fulla öfvertygelse, att vi då blifva *tvungna* att hasta fram med banan så fort som möjligt.

Till detta, som jag vill kalla det kulturella skälet, kommer äfven ett annat skäl, det s. k. strategiska skälet. Det finnes väl ingen i Sveriges land, hvilken önskar krig med vår östra granne, ej heller hafva vi någon rätt att tro, att detta skulle vara hans önskan. Men om vi än å ömse sidor skulle vara beslutna att icke inleda krig, äro förhållandena dock sådana, att det endast behöfver utbryta ett krig mellan två stormakter, för att vi skola vara förpliktade att upprätthålla och kraftigt upprätthålla vår neutralitet. Det är af denna grund, som det strategiska skälet i detta fall är af så afgörande vikt. Det är naturligtvis mycket svårt för en person, som icke har sysslat med dessa ting, att här uttala något bestämdt omdöme. Det tisslas och tasslas så mycket nu om dagarna i militära frågor af både högre och lägre militärer, här skrivas af sådana motioner, som sättas i hand på riksdagsmän, och hvar enda en, blott han fått en uniform på sig, anser sig vara en fullfärdig strateg, och skulle man lyssna till alla dessa röster, blefve man i sanning hufvudvill. Utskottet har emellertid i denna fråga inhämtat särskilda yttranden af civila myndigheter där uppe, äfvensom från de mest kompetenta af dem, hvilka äro *ansvariga* för de militära och strategiska besluten, och enligt dessas enstämmiga omdöme är därvid uttaladt, att det är af en afgörande betydelse för vårt försvar att fastslå punkten Karungi såsom en ändpunkt på den föreslagna banan, och efter min mening, bör också denna bana och denna punkt fastslås uteslutande med hänsyn till svensk uppfattning och svenska intressen, och andra intressen därvid icke tillåtas spela in.

Reservanterna hafva nu häremot åberopat såsom sin auktoritet uti den strategiska frågan ett utlåtande från chefen för generalstabens år 1895, delvis refererad i den kungl. propositionen till 1897 års Riksdag. Men skall man läsa detta utlåtande, såsom det af reservanterna finnes återgifvet, helt naket, vill jag hemställa, om icke detta utlåtande utmynnar i ett absolut nej till frågan för all framtid. Om man nämligen läser detta yttrande naket och stannar där, hvarest det står »att norra stambansans framdragande från Boden intill Riksgränsen ingalunda vore önskligt ur militär synpunkt, utan tvärtom innebure en påtaglig försämring af vårt

lands nuvarande strategiska läge», då måtte väl detta förhållande gälla för all framtid och ej blott för några få år. Sålunda, om man tager detta argument enbart och rycker det ur sitt sammanhang, betyder det att hela denna landsdel skall ligga, om jag får taga till ett starkt uttryck, såsom en ödemark, och att man bör så mycket som möjligt akta sig för att där anlägga några vägar eller uppodla marker, utan ju ödsligare dess bättre, ju mindre odlad jord dess bättre och ju mindre vägar dess bättre. Men lyckligtvis innehåller icke detta nu citerade yttrande punkt, där reservanterna satt punkt, utan det fortsätter så: »då norra stambanans fullbordande ur alla öfriga synpunkter måste betraktas såsom särdeles maktpåliggande, de militära motskälerna finge stå tillbaka». Då framträder först den frågan: är det möjligt att hålla dessa öfriga synpunkter tillbaka, och är det ur kulturell synpunkt klokt? Nej, men det gäller då ock att tillse, att den bana som anlägges kan blifva till största möjliga gagn i försvarshänseende och att den ej kommer att blifva till fördärf. Den tredje punkten, som därefter följer, förklarar närmare, huru generalstabschefen kunde afgifva nämnda yttrande: »att för att något så när uppväga de militära vådorna af banans framdragande intill riksgränsen en befästningsanläggning borde komma till stånd i Norrbotten, samt att denna anläggning borde påbörjas snarast möjligt och senast samtidigt med att banan fördes från Kalix älf vidare österut.» Med andra ord, här förutsattes att ett Boden skulle anläggas såsom den försvarsåtgärd, som borde vidtagas. Nu är Bodens fästning färdig om två år, och den ifrågavarande banan kommer efter utskottets beräkning icke fram till riksgränsen förrän 1911 eller 1912, vid hvilken tidpunkt man sålunda ej blott fått fästningen färdig utan äfven de trupper, hvilka skola där förläggas, hunnit blifva vana vid sina värf där uppe, och det är att hoppas att vår arméorganisation jämväl då skall vara färdig. Ett ytterligare skäl tillägger generalstabschefen i samma utlåtande: »att, innan banans riktning slutligt bestämdes, en militär undersökning af de ifrågasatta öfvergångsställena öfver de viktigare vattendragen ej mindre än af banans slutpunkt invid Torne älf måtte få verkställas för att bringa de militära och tekniska fordringarna på anordningarna vid dessa punkter i erforderlig öfverensstämmelse med hvarann».

Utskottet, som haft tillfälle att så väl studera de s. k. hemliga handlingarna uti generalstaben och som sökt att städse så vidt möjligt personligen erhålla upplysningar, har därvid inhämtat, att denna bana är föreslagen att byggas sålunda, att man under dess anläggande iakttager, att undan för undan punkter må finnas, där banan skall kunna försvaras och kunna användas för den svenska hären. Det är nämligen icke så, att man skall stanna och vänta på ett militärt anfall utifrån, utan det ligger vikt därpå, att svenska trupper där skola kunna så länge som möjligt hindra fienden att organisera sig på denna linje, d. v. s. de skola oupphörligt uppehålla fienden på hans väg från Torne älf och

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

framåt först till Kalix och sedan mot Bodens fästning, och de böra kunna genom möjligheter till anfall hindra och försena fienden, så att svenska trupper må från sydligare delar af vårt land kunna hinna dit upp. Och i detta hänseende förklaras enstämmigt, att järnvägen jämte en landsväg här är af allra största betydelse.

Jag kan således för min del ej se annat än att, såsom förhållandena nu gestaltat sig och i det läge, hvaruti nu vi befinna oss, det är en sak af yttersta vikt, att vi få med svenska intressen och uteslutande svenska hänsyn fastslå denna ändpunkt Karungi, och detta kan, enligt mitt förmenande, ingalunda ske på annat sätt än genom att antaga det förslag, som utskottet här framlagt för Riksdagen. För någon fara kan jag icke se, att man genom ett sådant beslut utsätter sig, då man är ense om att banan skall byggas, och när man ej nu, då det ställes så stora anspråk på statsregleringen, åsyftar att forcera banans färdigbyggande. Allt detta kan nu uppfyllas genom utskottets förslag, hvartill kommer den enligt mitt förmenande så viktiga kulturella synpunkten. Ty jag tviflar ändå på, att man skulle vilja draga ut konsekvenserna af ett nej därhän, att man riskerar att förvandla denna del af vårt land till en, att jag så må säga, fientligt sinnad landsdel eller till en ödemark.

Då jag således nu håller före, att utskottets förslag är så försiktigt och så noga öfvervägdt som det är möjligt ur såväl kulturella som strategiska synpunkter, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Berg, Lars: Hittills har hvarje ny järnväg, som anlagts i vårt land med sin glesa befolkning och med sitt glesa järnvägsnät, alltid medfört stora förmåner för den ort den berör samt hälsats med glädje och tacksamhet af befolkningen. Äfven i de fall, där en konkurrens uppstått om trafik- och handelsområden mellan olika bansträckningar och orter, har äfven denna konkurrens utjämnats genom den utveckling och den ökade rörelse, som genom den nya banan åstadkommits, samt kommit alla förhållanden till godo.

Den järnväg, mellan Morjärv och Karungi, om hvilken vi i dag skola fatta beslut, är den första, såvidt jag vet, som hos den närboende befolkningen eller åtminstone en del af denna befolkning, nämligen Haparandas och kringliggande kustorts, väckt mycken bestörtning, oro och sorg, och detta ej utan fog, emedan man funnit, att denna bana skall afskära deras viktigaste livsvillkor och komma deras hembygd att förtvina. I motsats mot såväl den högt ärade siste talaren som den nådiga propositionen är jag öfvertygad om, att en stor fara hotar icke blott Haparanda utan äfven Torneåbygden uti dess kulturella intressen, i fall statsbanan föres fram till Karungi såsom slutpunkt. Då jag emellertid väl inser, hvilken betydelsefull uppgift för fosterlandet denna riksgränsbana har, hvilken jag på allt sätt vill befordra,

först och främst därför, att den är afsedd att närma och starkare förena den finsktalande befolkningen med det öfriga landet och sedan emedan den skall utgöra en förbindelselänk mellan det svenska och det finska järnvägsnätet vid Riksgränsen och detta på ett sätt, som befrämjar våra intressen såväl under krig som fred, så måste jag, likasom säkerligen hvarje annan fosterlandsvän, böja mig för de skäl, som anförts af auktoriteter, hvilka i dessa fackfrågor böra hafva afgörande inflytande. Jag syftar här på de militära skälen. Jag måste sålunda böja mig för dem och underkasta mig det oundvikliga. Men jag kan icke underlåta att här påpeka, hurusom dessa auktoriteters åsikter under den tid denna järnvägsfråga stått på dagordningen högst väsentligt och mera än en gång växlat. Vi minnas nog, hurusom för 22 år sedan, eller år 1882, Kungl. Maj:t gaf ett utländskt bolag koncession på att bygga en bana från Luleå efter kusten genom Kalix till Haparanda med anslutning därstädes till det finska järnvägsnätet. Hvilken skillnad i åsikter mellan de som här uttalats och de som då buro frukt i form af ett regeringsbeslut! Emellertid vågar jag icke, såsom jag nyss sade, taga på mig ansvaret att nu väcka förslag om nya undersökningar och nya järnvägslinjer.

Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)

Jag har däremot begärt ordet för att framhålla Karungi-sträckningens ogynnsamma följder för kustorten och särskildt för Haparanda, denna norrländska centralort ej blott med hänsyn till handelsintressena utan äfven för svensk kultur och svenskt språk, samt för att rikta uppmärksamheten på det medel, som synes mig ägnadt att såvidt möjligt förebygga eller minska dessa olägenheter. Detta medel är en bibana från Karungi till Haparanda. Och jag vill därför betona, att om vi i dag besluta oss för att framdraga denna statsbana till Karungi, måste vi ock vara beredda på att bygga en bibana fram till Haparanda och Salmis hamn. Därigenom kan denna svenska central- och stapelort fortfarande bestå såsom sådan till nytta ej blott för Haparanda och dess lokala intressen utan för hela den svenska delen af Tornedalen. Därigenom skulle Haparanda komma i samma läge och få samma förmåner som de öfriga städerna utefter norrländska kusten, hvilka fått bibanor upp till stambanan och därigenom förbättrat sina förbindelser emellan de inre handelsområdena samt emellan dessa och hafvet.

Detta är nu det materiella skälet, men för min del sätter jag det kulturella allra främst. Ty det förhåller sig icke så, som det framställts i den kungl. propositionen, att en bana till Haparanda skulle vara endast till gagn för nämnda ort, utan denna är för det svenska intresset i Tornedalen, såsom nyss nämndes, äfven en nödvändighet. Om banan skulle stanna vid Karungi, kommer nämligen en finsk bana att dragas upp efter Torne älf, hvilken på sätt och vis skulle göra slut på likställigheten mellan de båda konkurrerande städerna Torneå och Haparanda, och den svenskfinska befolkningen skulle hänvisas att färdas med sin gods- och

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

persontrafik på den finska banan i stället för att på egen järnväg i eget land komma ut till en svensk hamn. Icke heller förhåller det sig så, som den siste talaren yttrade, att man genom att fortsätta banan till Karungi när till hjärtat af den svensk-finska bygden, eller så som det står i den nädiga propositionen, att därigenom beredes en mera direkt förbindelse mellan Tornedalen och vårt land och att således denna bana med Karungi som ändpunkt bäst främjar det stora kulturändamålet, som gränsbanan har att fylla. Nej, mina herrar, äfven om, såsom jag förmodar, banan drages till Karungi, kommer Tornedalens befolkning ofvanom Vitsaniemi och Hietaniemi o. s. v. icke att söka sig till Karungi, utan till det närmare belägna Lappträsk, och då därifrån jämväl är närmare till de svenska bygderna, kan man icke med fog påstå att den vägen är sämre än vägen öfver Karungi, men väl bättre, och att samma väg sålunda icke sämre men väl bättre främjar banans stora kulturella ändamål. Konungens befallningshafvande förklarar också mycket befogadt i denna del, att »då afståndet mellan Hietaniemi kyrkoby och alla där ofvanför belägna relativt talrikt befolkade orter inom öfre Tornedalen samt Lappträsk blefve kortare eller åtminstone icke längre än till svenska Karungi, komme helt visst all samfärdsel mellan öfre Tornedalen samt länets västligare och sydligare delar att taga sig vägen öfver den järnvägsstation, som vore föreslagen att anläggas i närheten af Lappträsk. Äfven om statsbanans slutpunkt blefve Karungi, torde med hänsyn till den längre järnvägssträckan samfärdseln mellan öfre Tornedalen och landets öfriga delar icke komma att gå öfver Karungi utan, såsom förut erinrats, öfver Lappträsk.»

Därefter drager Konungens befallningshafvande den slutsatsen, att, såsom jag nyss antydde, man, om banan droges till Karungi och där förbundes med det finska järnvägsnätet, med största säkerhet kunde antaga, att införandet af en mängd förnödenhetsvaror, »som förut försiggått öfver Haparanda, därefter komme att ske öfver Torneå stad, då denna satts i järnvägsförbindelse med de orter, hvarifrån varorna kunde å närmaste landsväg föras till bestämmelseorterna. Äfven om denna införsel delvis kunde tänkas äga rum genom svenska köpmän, komme nog största delen af handeln å Karl Gustafs socken och de norr därom beläga orterna att gå till finska och i Finland bosatta köpmän, hvilka, trots de svårigheter, som tullförhållandena vållade, skulle lägga under sig all den större handeln i Tornedalen. Då lifliga handelsförbindelser vore ägnade att främja och framkalla inflyttningar, skulle med visshet under de gifna förutsättningarna Tornedalen icke undgå att komma under ett stort och mäktigt inflytande från finske köpmäns sida. De med god framgång påbörjade sträfvanterna att göra de svenska gränsborna delaktiga jämväl af svensk odling och svenskt språk skulle härigenom äventyras och bringas i beaktansvärd fara.» Detta är den lokala myndighetens åsikt, uti hvilken jag på det lifligaste instämmer.

Jag har härmed sökt visa, att då kammaren nu går att fatta beslut angående Karungilinjen, bör det ske med klar insikt om samt under den bestämda förutsättningen, att, när en gång banan är färdig och sammanbindningen mellan de båda grannländerna fullbordad, man måste, om man eljest vill bevara den hittills goda och om de svenska intressena väl förtjänta kulturorten Haparanda, jämväl anlägga en bibana från Karungi till Haparanda.

Om fortsättning af norra stambanan m.m.
(Forts.)

Eftersom jag har ordet, är jag kanske skyldig att såsom tekniker jämväl säga några ord om järnvägsförslagets Morjärv—Karungi tekniska del.

Beräkningarna äro här, såsom herrarne sett, högt tilltagna äfven i förhållande till andra järnvägsförslag under den föregående dyra tiden. Jag har ej varit i tillfälle att kunna närmare granska förslaget i detalj, men jag har fått det bestämda intryck, att kostnaden är för högt beräknad och borde underkastas en revision. All statens byggnadsverksamhet, särskildt i afseende å våra kommunikationer, lider nämligen af det förhållandet, att den redan halfsekelgamla frågan om ett ministerium för allmänna arbeten ännu icke fått sin lösning. Den har stått på dagordningen ända ifrån 1858 till dess den nyligen i en hastig vändning förändrades till frågan om ett jordbruksdepartement, för öfrigt lika väl behöfligt, men därigenom blef också den andra frågan undanskjuten. Alla de större byggnadsförslagen uppgöras af en undersökningsförrättare med biträden för att sedermera granskas af vederbörande styrelse, hvilken dock icke kan på sin kammare åstadkomma så mycken kontroll, äfven om den för öfrigt är aldrig så kompetent. Man borde därför vara betänkt på att inrätta sig som i utlandet, hvarest man, äfven där ett sådant ministerium finnes, dock ofta tillätter en kommitté att granska de viktigare förslagen, eller inom parlament eller riksförsamling utser tekniska granskare. Sifferbevis på riktigheten af min uppfattning om kostnadsförslaget skall jag här icke tillåta mig att trötta med. En om än otillräcklig förklaring till förslagets dyrhet bör emellertid erkännas ligga däruti, att banan går fram öfver en hufvudflod och att hela trakten är rik på vattendrag. Men den ensidigheten bör härvid framhållas, att alla dessa vattendrag, såvidt jag kunnat se, äro föreslagna att öfverbyggas med järnbroar. Men järn är såsom bromaterial ett jämförelsevis bräckligt ämne, och järnbroar äro ovaraktiga, icke endast i och för sig själfva, emedan de äro utsatta för rost o. d., utan emedan de ofta måste ombyggas därför, att i våra dagar ställas större och större fordringar på broarnas styrka och bärighet, än man kunde föreställa sig, då banorna byggdes. Statens broar hafva på de flesta banor blifvit ombyggda två å tre gånger, ibland efter ganska kort mellantid, därför att trafikutvecklingen gått så hastigt. Det synes således icke vara skäl att vid den nu föreslagna statsbanan upprepa samma fel, som begicks, när man utförde Gellivare—Riksgräns(Narviks-)banan, hvarest man byggde alla de förekommande 43 broarna af järn, hvaraf hälften eller 20 stycken med mindre

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

än 5,5 meters spann. Ehuru banan till väsentlig del går öfver rullstensterräng, kala fjäll och granitgrund, använde man icke detta material — det bästa på jorden —, som fanns i linjen, utan transporterade i stället järn- och stålmaterial från de aflägsna kusterna och byggde därpå broarna. Kungl. Maj:t har numera bestämt såsom villkor för koncessioner, att vid enskilda banor broarna skola såvidt möjligt uppföras af sten, medan däremot staten själf fortfarande enligt förslaget skulle använda järn, kanske endast utländska balkar och plåt.

Jag skall icke uppehålla kammaren längre med detta ämne, men vill blott tillägga, att samma anmärkningar gälla de i järnvägsförslaget upptagna landsvägsbyggnaderna från Boden till Morjärv och Morjärv—Lappträsk. Dessa äro så högt beräknade, att något motstycke därtill ej finnes i hela vårt land. Enligt hvad statistiken utvisar äro dessa vägar i vissa fall 3 å 4 gånger så dyra men i sin helhet mer än dubbelt så dyra som landets öfriga landsvägsbyggnader i medeltal. Detta anmärkningsvärda förhållande föranleder mig att uttala det önskemålet, att, då statens egna landsvägsbyggnader allt hitintills utförts af kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som därtill förfogar öfver särskildt utbildadt befäl, borde dessa nu föreslagna landsvägars utförande anförtros åt nämnda styrelse.

Jag har icke något yrkande att göra.

Herr Törner: Då jag läste de i statsutskottets utlåtande upptagna yttrandena från olika myndigheter, väckte det min förvåning att finna dessa i så mångt och mycket stridande mot hvarandra. Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län yttrar, att om järnvägen skulle dragas till Karungi, skulle följden blifva, att Tornedalens handel skulle dragas öfver Torneå stad och att således Tornedalens inbyggare skulle komma i ändå lifligare beröring med finska köpmän, än hittills varit förhållandet, ja delvis komma i händerna på dem. Följden därpå skulle blifva den, att, såsom Konungens befallningshafvande säger, »de med god framgång påbörjade sträfvandena att göra de svenska gränsborna delaktiga jämväl af svensk odling och svenskt språk skulle härigenom äfventyras och bringas i beaktansvärd fara». Man skulle således genom denna bansträckning — i stället för att, såsom statsutskottets ordförande säger, befördra svensk kultur, befördra svenskt språk o. d. inom Tornedalen — icke allenast icke befördra utan delvis försämra och hejda hvad som hittills i den vägen lyckats tämligen väl. Departementschefen åter säger, att han för sin del trodde — »jag tror», säger han — att Konungens befallningshafvandes farhågor i denna riktning vore öfverdrifna. Här se vi således tre delvis mot hvarandra stridande yttranden från olika håll. Hvem af dessa har rätt? Den frågan kan jag icke svara på. Men så mycket anser jag mig berättigad att tro, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län bör på grund af sitt ämbete och den lokala och personliga kändedom han

besitter hafva bättre reda på dessa förhållanden än de, som icke höra till denna trakt.

Nu har statsutskottets ärade ordförande sagt, att i Norrbottens län bo 39,000 människor, Norrlands mest idoga och intelligenta befolkning. Jag har aldrig hört, att detta är den mest intelligenta delen af Norrlands befolkning — men det må så vara. Så mycket mera synd är det, om denna intelligenta befolkning genom denna bansträckning skulle berövas de tillfällen den nu har till kulturellt samband med landet i öfrigt.

Se vi åter saken ur strategisk synpunkt, så säger generalstabschefen, att af strategiska skäl bör banan dragas till Karungi, men han säger icke, om af strategiska skäl öfver hufvud taget någon bana alls bör anläggas vare sig i den ena eller andra riktningen. Och 1897 säger t. f. generalstabschefen, såsom af reservanterna anförts på sid. 36, då det var fråga om att utsträcka banan från Boden, att det »ingalunda vore önskligt ur militär synpunkt» att banan fortsattes från Boden till Ytter Morjärv. Men om det ur militär synpunkt hade varit skäl att stanna vid Boden, synes det mig vara ändå mera skäl att icke fortsätta med sträckningen från Ytter Morjärv till Karungi. Hvilkendera af dessa båda myndigheter har rätt, kan jag icke afgöra.

Man ser således, att stridiga åsikter ur såväl kulturell som strategisk synpunkt göra sig gällande hos sådana myndigheter, till hvilka man bör sätta sin lit. Är det då skäl, när deras utlåtanden stå i denna strid mot hvarandra, att man nu fastslår en sträckning af banan i den riktning, som föreslagits? Nej, för min del tror jag, att det är mycket oklokt, och jag kan därför icke vara med därom. För öfrigt har jag den åsikten, att hvarje bana, som bygges i Norrland i riktning mot Finland, är ur militär synpunkt mycket äfventyrlig. Det är visserligen sant, hvad statsutskottets ordförande sagt, att genom en sådan järnväg sättas vi i tillfälle att transportera upp trupper och vapen för att hejda fiendens framryckande. Men banan gifver också, såsom den förste talaren yttrade, ett kraftigt handtag åt en eventuell fiende. Äfven om vi då delvis förstörde den, skulle vi — ty det är ju lätt att sätta den i ordning — gifva en välvillig hjälp åt denne fiende att tillfoga vårt land en skada, som han eljest mindre lätt skulle vara i stånd till.

Vidare har det upplysts, att denna bana ur ekonomisk synpunkt skulle blifva mycket ofördelaktig, samt af den förste talaren framhållits, att denna bana icke skulle kunna byggas för det belopp, som nu beräknats, utan att man skulle riskera här liksom vid flera föregående tillfällen att, medan man håller på att bygga, inom kort nya kraf på anslag skulle uppstå, och då finnes ingen annan utväg än att lämna det ökade anslaget. Att sedermera den trafik, som skulle tillföras banan från Tornedalen, skulle kunna betäcka de utgifter, som blefve en följd af denna dyra bana, vågar jag för min del betvifla. Jag är därför ense med reservanterna, som hafva framhållit, att någon afsevärd inkomst

*Om fortsättning af norra stambanan
m. m.
(Forts.)*

Om fortsättning af norra stambanan m. m. (Forts.) icke kan påräknas af den föreslagna järnvägen och att det därför icke är skäl att låna upp penningar och betala ränta på dessa för att nedlägga dem i ett ur ekonomisk synpunkt så synnerligen ofördelaktigt företag. Då härtill kommer, att de olika myndigheternas utlåtanden stå i så skarp strid mot hvarandra, beder jag för min del att få yrka bifall till reservationen.

Herr Åkerman: För min del anser jag visserligen, att det såväl af kulturella skäl som äfven för det svenska järnvägsnätets sammanbindande med det finska förr eller senare blir nödvändigt att fortsätta järnvägen till finska gränsen, men att redan nu därtill bevilja anslag kan jag icke finna anledning föreligga, då jag nämligen anser det vara oförsiktigt, ja rent af farligt att, innan vår arméorganisation blifvit genomförd och Boden färdigt, försvaga våra försvarsmedel mot vår östra granne. Jag vill därför instämma uti reservanternas kläm, men kan dock icke i allo dela deras åsikt; ty jag anser att, vill man icke nu lämna något anslag till banans fortsättande från Morjärv österut, så har man ej heller skäl att bestämma ändpunkten till Karungi — nå, det hafva de ju icke bestämdt gjort, men de hafva dock uttalat, att efter deras mening denna ändpunkt är den bästa och att icke någon vidare utredning beträffande någon annan utväg erfordras. Jag anser, att man genom att gå på reservanternas sida får taga konsekvenserna af ett sådant beslut och lämna öppet, hvar slutpunkten bör blifva. Härtill synes mig för öfrigt så mycket större anledning förefinnas, som vi hafva sett, huru väsentligt delade meningarna äro i fråga om hvar slutpunkten bör läggas. För min del hyllar jag samma åsikt, som i detta hänseende uttalats af både den nuvarande och, efter hvad vi nyss hörde, äfven en förutvarande Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län, nämligen att banans ledning till Haparanda är af såväl ekonomiska som kulturella skäl fördelaktigare än att leda den till Karungi, hvartill kommer att järnvägsstyrelsen af trafikhänsyn föredragit Haparanda-linjen. Men jag vill tillika, oaktadt jag icke har några strategiska kunskaper, icke fördölja, att det synes mig obegripligt, om det icke skulle vara en för vårt försvar ofördelaktig omständighet att bereda vår östra granne ett tillfälle, om han — det Gud förbjude — vill angripa oss, att göra det på två vägar. Haparandavägen har han redan förut, järnvägen förutan, då vi ju dit hafva landsväg och han när som helst kan uppföra en bro öfver Torne älf, som, om den också ej blir en järnvägsbro, dock blir tillräckligt stark för att medgifva öfverförande af hans artilleri, hvarigenom Torneå—Haparanda gifvetvis blir en angreppspunkt. Den andra skulle han få öfver nu ifrågasatta järnväg, om den leddes till Karungi, hvaremot han endast finge en, om järnvägen ledes till Haparanda. Det må vara, att jag ser alldeles skeft i detta fall, men jag kan emellertid ej hjälpa att det ingalunda synes mig klart, att våra militära myndigheter hafva

rätt i sin åsikt, att Karungi gifvet måste vara den bästa slutpunkten.

Det må för öfrigt vara huru det vill med försvarsförhållandena, men då jag icke anser, att man för närvarande bör anslå medel för banans fortsättande österut, anser jag ej heller, att man bör på förhand uttala den åsikten, att Karungi skall för framtiden vara den bästa slutpunkten. Jag yrkar därför, herr talmän, bifall till reservanternas förslag med uteslutande af den del af motiveringen, som står på sid. 36 och börjar med orden »Utskottet, som af ofvan angifna skäl anser sig icke för närvarande» etc. och slutar med orden »anser sig utskottet därför icke böra förorda».

Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)

Herr Bergström: Utskottet yttrar i början af sitt anförande: »Till stöd för förslaget om en utsträckning af den norrländska stambanan fram till gränsen mot Finland har särskildt framhållits, att den järnvägsförbindelse, som härigenom skulle beredas dessa aflägsna gränstrakter, ej blott skulle blifva af stor betydelse för deras ekonomiska utveckling och framåtskridande, utan äfven verksamt bidra att med det öfriga landet förbinda den till större delen finsktalande befolkningen i denna landsända samt att därstädes utbreda svenskt språk och svensk kultur. Sistnämnda förhållanden hafva synts utskottet vara af största betydelse, och det är förnämligast med hänsyn härtill, som utskottet funnit sig böra tillstyrka den ifrågasatta banans anläggning.» Sedermera har utskottet längre fram yttrat: »Med hänsyn därtill, att någon afsevärd inkomst icke torde kunna beräknas å den ifrågasatta järnvägen, synes» etc. Uti detta senare yttrande instämman också reservanterna, då de säga: »Då härtill kommer, att någon afsevärd inkomst icke kan påräknas från den nu föreslagna järnvägen» etc. Det synes mig dock, som om det skulle vara möjligt att åstadkomma en järnvägsförbindelse af den beskaffenhet, att den skulle kunna vara inkomstbringande, och det är, emedan icke ett ord yttrats om detta under diskussionen, som jag tagit mig friheten att begära ordet.

Om nämligen en bredspårig järnväg där uppe, såsom det från alla håll hittills förutsatts, icke skulle få tillräcklig trafik för att bli rentabel, så ligger dock stor sannolikhet för, att det skall kunna vara möjligt att tillpassa en smalspårig järnväg efter förhållandena så, att den gifve ränta på sin anläggningskostnad. Att äfven en sådan järnväg skulle fylla den språkliga och kulturella missionen, hvad som för utskottet varit hufvudmål, lär väl icke kunna bestridas.

Icke från något håll, vare sig från Kungl. Maj:t, utskott eller reservanter, hafva betänkligheter uttalats emot att offra de afsevärda kapital, som beräknats åtgå för en icke rentabel bredspårig järnväg. Under sådana förhållanden böra ännu mindre betänkligheter uppstå emot att anslå t. o. m. större belopp till ett företag, som kan hafva utsikter att bli räntebärande, i all syn-

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

nerhet om detta företag i ännu högre grad tjänar det afsedda hufvudsyftet. Under denna förutsättning synes påtagligt, att man skall kunna åstadkomma en smalspårig järnväg från Haparanda längs Tornedalen, som vid sin dragning uppåt kan förläggas så, att den berör den punkt, som kan anses fördelaktigast, antingen Lappträsk eller Morjärv, på en bredspårig bana, och därifrån fortsätta så långt uppåt Tornedalen, som behovet påkallar.

Bandelen Morjärv— eller Lappträsk—Haparanda skulle komma att förbinda våra banor med de finska, och med de förutsättningar, som utskott och reservanter gjort med afseende på den bredspåriga banans rentabilitet, bör ej finnas tvifvel om, att icke en smalspårig bana fullständigt skall kunna tillgodose äfven den transitotrafik, som man nu har att påräkna. Omlastningen af gods, som kommer att orsakas af den smalspåriga väglänken, torde ej behöfva spela afsevärd roll, och vi hade sålunda äfven med denna bana fyllt våra internationella förpliktelser, på samma gång som vi särskildt genom en sådan ej behöfde försämra, utan i stället säkert kunde skaffa oss medel att stärka vårt strategiska läge.

Till en järnväg, som ger ränta, behöfver man ej draga sig för att upplåna medel, och en för sitt ändamål afpassad smalspårig bana skulle således ej behöfva vänta på tillgångar i budgeten för sin tillkomst.

När det i framtiden blir nödvändigt — och denna tid kan ju till och med ligga nära — att med en bredspårig länk förbinda vårt bredspåriga bannät med det finska, då är vägen till Karungi fortfarande fri och öppen, och som den smalspåriga banan betjänar våra hufvudsakligaste intressen äfven med afseende å trafiken, så komma vi att gentemot denna länks tillkomst intaga en annan ställning än nu. Ty den kan aldrig komma att krävas af vår egen produktions behof, utan endast af en stigande transitotrafik mellan Finland och norsk utfartshamn. Men för en sådan trafik har svenska staten ej anledning att bekosta transportleder på fördelaktigare villkor än som förut lämnats svenska företag. Tvärbanan Gellivare—Riksgränsen byggdes af staten på begäran af enskilda svenska företag och i dess intressen, men staten förbehöll sig rätt att vid utförandet förlägga banan där den fann det för sina ändamål lämpligast, och fordrade dessutom fullgoda garantier såväl för ränta som amortering. Samma villkor och garantier borde med större fog kunna affordras dem, hvilkas intressen tillgodosågos genom den omnämnda bredspåriga förbindelselänken mellan Sveriges och Finlands järnvägar. Under sådana förhållanden blir ej denna bana en börda för svenska staten, som utskott och reservanter förutsätta, och intet enda skäl finnes heller för att den så bör blifva, när de språkliga och kulturella intressena i Tornedalen redan förut äro tillgodosedda.

På de skäl jag framlagt synes det mig vara anledning att yrka, att kammaren ville, med afslag å Kungl. Maj:ts och stats-

utskottets framställning, anhålla, att Kungl. Maj:t behagade låta företaga en utredning om lämpligheten af en smalspårig järnbana från Morjärv längs riksgränsen, som på samma gång tillgodoser Tornedalens kulturella och statens trafikintressen, samt att därefter till Riksdagen inkomma med den framställning, hvartill utredningen kan föranleda.

Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)

Herr Pettersson, Fredrik: Det har i utskottet och i kam-maren uttalats mycket sympatier för att banan må komma till stånd, och särskildt har utskottets ärade ordförande lagt varmt intresse i dagen för denna sak; men jag vill inlägga en liten gensaga mot hans yttrande, att ett bifall till reservationen skulle kunna innebära den tanken, att vi ställde oss så afvisande mot befolkningen i dessa trakter, att vi skulle vilja skapa en ödemark där uppe. Nej, så är det icke. Det längsta afståndet, nämligen från Karungi till närmast befintliga järnvägsstation Morjärv, är 65,5 kilometer, och jag frågar, om man vill räkna alla de platser i Sverige till ödemarker, som hafva $6\frac{1}{2}$ mil till järnväg.

Sedan kommer frågan: gagnar denna bana befolkningen i nämnvärd grad? Läser man Kungl. Maj:ts befallningshafvandes utlåtande, får man en helt annan uppfattning, och läser man järnvägsstyrelsens yttranden 1895 och 1902 beträffande banan till Karungi, så ser man, att den böjer sig för de strategiska skälen såsom de, hvilka böra vara afgörande framför trafikhänsyn. Men felet är, då man skall anlägga strategiska banor, att de blifva orentabla och dyra, synnerligast då, såsom här i nordliga Sverige, de skola dragas fram genom mossar och sterila bygder. Man begär nu omkring 6 millioner för denna järnvägsbit och vi kunna vara lugna för, med den erfarenhet vi hafva af järnvägsstyrelsens sätt att räkna vid järnvägsanläggningar, att denna summa stiges med 40 à 50 %, så att nog få vi efterräkningar här såsom på öfriga banor, vi byggt under de senare årens lopp. Järnvägsstyrelsen talar äfven om hvilka stora svårigheter man har att öfvervinna vid byggandet af denna bana, som skulle gå öfver myrar, mossar och strida älfvar och där ingen befolkning bor. Vi hafva byggt strategiska banor upp genom Norrland, och då man ser på järnvägsstyrelsens årsberättelse huru stor afkomstprocenten är, finner man, huru bedröfligt det är i detta hänseende med järnvägarna i Norrbotten och Västerbotten. Denna bana blir en ny länk i denna kedja, och hvarje kilometer vi bygga där uppe drager ned inkomstprocenten för svenska statsbanorna. Och liksom den skall byggas för skattemedel, får äfven driiften bekostas af skattemedel. Den stambana, vi redan byggt genom Norrland, skulle ju förläggas med hänsyn till strategiska skäl; den kom därför ej att gå så nära kusten, att den kunde tillfredsställa de handelspolitiska intressena och förena kuststäderna med hvarandra. Huru hafva vi det nu? Jo, vid sidan af denna bana, som icke uppfyller de militära anspråken och icke heller ur trafiksynpunkt r tillfredsställande — ty den går i skarpa kurvor och stigningar

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

— skall nu byggas en privat kustbana, som drager trafiken från statsbanan, och i stället för en bana, som skulle tillfredsställa alla behof, få vi, om en blifvande inlandsbana räknas med, tre banor genom Norrland. Jag tycker detta borde mana till att vara försiktig, då man vill fortsätta att bygga s. k. strategiska järnvägar.

Den fördel, utskottets förslag innebär, skulle ligga i att Karungi blefve fastställt såsom ändpunkt. Har då icke denna punkt såsom slutstation för banan större bärkraft och större förutsättningar, än att man skall behöfva binda sig vid den så på förhand, som nu är ifrågasatt, vid ett företag, som utskottet föreslagit skall drivas mycket sakta, så sakta att det skall blifva färdigt först om en åtta å nio år. Har denna bansträckning icke större lifskraft hos sig, då hjälper icke i framtiden hvad Riksdagen 1904 har sagt, utan kommer, om en förmånligare sträckning finnes, denna att göra sig gällande.

Hvad anknytningen till den finska bansträckan beträffar, beder jag få säga, att så länge anknytningspunkten ligger på svenskt område, böra vi kunna bestämma den, så mycket mera som de ekonomiska fördelarna af denna sammanknytning endast i obetydlig grad stanna på Sveriges sida. Banan blir nämligen en transitobana, en fortsättning af Ofotenbanan, som kommer att sammanbinda den norska hamnen vid Ofoten med de finsk-ryska hamnarna.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har också uttalat, att genom banans framdragande till Karungi skulle en stor del af Torneådalens befolkning komma i beroende af finska köpmän i Torneå. Det blir en bana, hvilken som sagdt går igenom Sverige och förbinder två utländska hamnar med hvarandra.

Med anledning af det yrkande, som af åtminstone en talare, som jag påminner mig, framstälts om ogillande af reservationens motivering, skall jag bedja få anmärka, att i denna motivering är aldrig punkten Karungi fastslagen såsom ändpunkt, utan däri står endast, att af *hittills* undersökta punkter anser utskottet denna vara den bästa för närvarande, hvilket ju icke hindrar, att nya undersökningar i en framtid böra kunna rättfärdiga en annan mening.

Här har blifvit sagdt, att banan icke skall blifva färdig förr än om 8 å 10 år, och då är härordningen genomförd. Jag vill icke ingå på de strategiska skälen — här har talats nästan alltför mycket strategi i denna fråga —, utan vill här blott säga, att vår härordning är visserligen på papperet färdig 1912, dock endast i så måtto, att det är linjen som då är färdigutbildad beträffande samtliga dess årsklasser, däremot har landstormen då ännu ej fått i sig upptaga fullt öfvade årsklasser och det kommer att kräfva ännu ett antal år, innan den erhållit nödig vapenskicklighet; och hvarje vapenför man måste kunna påkallas till Sveriges försvar särskildt i dessa glest befolkade bygder.

Det är ingen brådska med denna bana; saken tål mycket väl att utredas. Jag hade äran sitta i 1897 års befestningskommitté; den hade ett uttalande, att samfärdselns utveckling där uppe vid gränsen kommer att i de allra mest väsentliga delar omkasta hela vårt strategiska läge. Jag anser, att reservationen utgör det längsta steg, man bör taga i år; man kan godt se tiden an. För min del skulle jag helst gå med på rent afslag, men landsvägsfrågan är en fråga, där Riksdagen står i en gammal förbindelse till Norrbotten, därför att den var föremål för en kunglig proposition 1897 och då blef af Riksdagen afslagen. Och då det kommer att medföra arbete för Norrbottens befolkning att fullborda denna väg, har jag gått med på reservationen, så mycket mera som vi nyligen afslagit en annan väganläggning, som ansetts nödig för att bereda arbetsförtjänst åt befolkningen där uppe. Jag beder således att få yrka bifall till reservationen.

Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)

Friherre Palmstierna: Då jag i utskottet icke röstat för utskottets förslag, anhåller jag att få gifva skäl därför, på samma gång jag tillkännagifver, att jag ansluter mig till herr Hans Anderssons reservation, för hvilken jag i utskottet talat.

Det har talats om den fara i strategiskt hänseende, som är förenad med denna järnväg. Jag inser denna fara, och jag tillåter mig erinra, att jag redan för 15 år sedan i Andra Kammaren, när fråga var om att påskynda järnvägen till Luleå, sade, att det af många skäl, däribland äfven ur försvarssynpunkt, var önskvärdt att snart komma till Luleå, men att det från försvarets synpunkt vore fördelaktigast, att järnvägen icke fortsatte från Luleå, utan att vi hade en ödemark mellan oss och grannen. Nu har emellertid under dessa år så ofantligt mycket skett, som gör, att saken kommit i ett helt annat läge. När vi nu se, att vi hafva vår järnväg framme vid Morjärv, att Ryssland fört sin järnväg fram till Torneå och att det icke är mer än 6 eller 7 mil mellan dessa båda orter, så ligger det i sakens natur, att dessa två järnvägar snart nog måste förenas. Då man dessutom har utsikt till transitotrafik från Narvik till Finland och från Finland till Narviks ständigt isfria hamn, så tvingar sig järnvägen fram, antingen vi vilja eller ej. Då härtill kommer, att finska järnvägen däruppe vid Torneå drager till sig befolkningen, dess affärer och många andra intressen, så anser jag, att det är nödvändigt för oss att fortsätta järnvägen, äfven om vi ej kunna sluta till ögonen för de olägenheter, som detta kan medföra. Nu hafva reservanterna sagt, att vi kunna vänta: om det ej går i år, så kan det gå ett annat år. Ja, enligt min mening äro förhållandena precis desamma det ena året som det andra; i stort sedt är allting utredt, som kan utredas, och därför anser jag, att vi lika gärna kunna bestämma oss nu som sedermera, och detta just med hänsyn till befolkningens i Tornedalen intresse att nu få veta, att Sverige tänker på dem och att de få sin järnväg, äfven om det icke går så hastigt.

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

Det har anförts såsom ett skäl mot att bygga denna järnväg att den skulle rubba ränteberäkningarna för våra järnvägar och därigenom inverka på fraktsatserna. Ja, det beror på huru man ställer upp kalkylen. Lika litet som vi beräkna ränta på landsvägar, som byggas för anslagsmedel, lika litet böra vi beräkna ränta på de järnvägar, som byggas för sådana medel. Man bör således sätta upp kalkylen på det sätt, att man skiljer från de järnvägar, som byggts för anslagsmedel. På dessa bör man icke beräkna ränta utan endast på dem, som äro byggda för lånemedel. Nu har utskottet hemställt, att denna järnväg skall byggas med anslagsmedel, och detta är ju alldeles riktigt, då man ej kan vänta, att den skall lämna stor afkastning. Men följden blir också den, att arbetet å densamma kommer att gå tämligen långsamt, och det är ju icke heller någon, som har så brådtom med sakens fullbordande, att icke under tiden såväl Boden som härordningen kunna blifva färdiga. Hufvudsaken är, att om järnvägen blir beslutad, så vet befolkningen, att den får den.

Men det är en annan sak, hvari jag skiljer mig från utskottet och som jag också nämnde i utskottet. Det är frågan om, hvar slutpunkten för banan skall ligga. Slutpunkten är, antager jag, den punkt, där denna bana sammanknytes med den finska banan. Men jag tror, att det icke alls är meningen att denna sammanknytning skall ske vid Karungi. Departementschefen talar om Jylhäkoski, som ligger, tror jag, $1\frac{1}{2}$ mil söder om Karungi. Jag vet således icke, hvarför man skall bestämma sig för att gå fram till Karungi. Det framgår ganska tydligt af dessa olika uppgifter och man ser för öfrigt på kartan, att när järnvägen kommer till Lappträsk, så hafva öfre Tornedalens inbyggare icke svårare att komma dit än till Karungi, ty det är lika nära till Lappträsk som till Karungi. Frågan är således: hvar skall järnvägen gå från Lappträsk? Att den ej bör gå till Haparanda, därför finnas ju många militära skäl, men att järnvägen från Lappträsk ovillkorligen skall gå till Karungi för att sedermera gå rätt söderut i vinkel till detta Jylhäkoski, det synes ej vara alldeles nödvändigt, utan man skulle kunna tänka sig, att den skulle kunna gå snedt öfver. Det är dock en sak, som ännu icke är utredd. Hvad Haparanda beträffar, vill jag icke det ringaste underskatta den kulturella vikten af hvad Haparanda redan gjort och framdeles kan komma att göra, och jag föreställer mig, att när banan kommer till en punkt, där den kan gå öfver Torne älf, så får man väl förr eller senare bygga en liten bibana ned till Haparanda. Att emellertid sammanknytningen med finska järnvägen icke bör ske vid Haparanda, synes mig från strategisk synpunkt vara klart. Jag tillåter mig i detta sammanhang nämna, att Haparanda likasom Torneå har en dålig och grund hamn, så att det är sannolikt att själfva hufvudhamnen förr eller senare blifver Kalix.

Med anledning således däraf att man ej vet, hvar banan bör gå öfver Torne älf, anser jag, att herr Hans Andersson i sin reservation intager den riktigaste ståndpunkten, då han nämligen

föreslår, att Riksdagen skall besluta, att banan för närvarande icke skall gå längre än till Lappträsk, samt att Riksdagen skall i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa undersökning samt upprätta fullständig plan för nämnda statsbanas fortsättning från Lappträsk till en för anslutning med det finska järnvägsnätet lämplig punkt vid Torne älf. På grund häraf hemställer jag, herr grefve och talman, om bifall till herr Hans Anderssons reservation.

*Om fortsättning af norra stambanan
m. m.
(Forts.)*

Friherre Klingspor: Jag har med mycket intresse åhört diskussionen och särskildt statsutskottets ordförandes yttrande. Han talade om befolkningen i Tornedalen och sade, att han ansåg att vi skulle så snart som möjligt visa, att vi vilja knyta dessa element fast vid moderlandet och försöka draga Tornedalens intressen åt väster i stället för åt öster. Såsom konsekvens af detta yrkade han att statsutskottets förslag skulle godkännas. Det ligger då nära till hands att fråga sig: på hvad sätt skola dessa önskemål uppfyllas, om statsutskottets förslag genomföres? När man betraktar Tornedalen utefter ner till Haparanda, så vet man ju, att en del af Torne älf är segelbar från Öfver-Torneå och nedåt Vietsaniemi. Men detta är långt från Haparanda, och från den punkt, där segelbarheten slutar, söderifrån räknadt, är det ett par mil ned till Karungi och därifrån till den påtänkta anknäpningspunkten ytterligare 1 1/2 mil söderut. Jag ber då att få fråga: hvad skola då Norrbottens kulturella intressen vinna genom en järnväg, som går fram på detta sätt? Jag begriper det icke. Vi behöfva endast komma ihåg att banan ej berör Torne älf å den sträcka, där den är segelbar, utan några mil norr om Haparanda. Denna handelsplats, som nu är den största, beröres således ej af järnvägen, utan på långt afstånd därifrån kommer antagligen ett större samhälle att uppstå, hvarigenom Haparanda kommer att mördas, och befolkningen i de rika orterna från Haparanda uppefter Tornedalen får ej någon hjälp af järnvägen. På samma sätt finns det en rik bygd norrut med tät befolkning, under det att hela sträckan emellan Torne älf och Kalix älf är fullständig ödemark, mer eller mindre uppfylld af träsk och moras. Det är således endast ådalen, som man kan tala om, när fråga är om kultur och utvecklingsmöjligheter i stort sedt, och den kultur, som finns i Tornedalen, är för närvarande ganska stor. Jag vågar påstå, att alltifrån det man från Sassnitzbåten landstiger i Trelleborg finnes det icke å hela vägen en sådan växtlighet som i Tornedalen. Jag har åtminstone fått det intrycket, när jag i juli månad ett år var däruppe och såg, huru kornet växte och huru kolossal gräsväxt där fanns. Och huru handskades man med dessa tillgångar? Jo, med det största slöseri. Det var således en rikedom däruppe, som var storartad, och jag instämmer gärna med herr Tamm, att vi böra försöka taga vara på detta och visa, att Sverige har intresse för denna bygd, och försöka draga befolkningens intressen åt väster i stället för åt öster. Men antaget, att vi göra

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

såsom här är föreslaget, så är detta ett hjälpmedel, som enligt min mening är likasom att lägga plåster på galet ställe. Hvad vinna vi genom detta? Jo, en stor utfartsväg österut. Antag nu t. ex. att å finsk sida en järnväg bygges från den station, där öfvergången blir, utmed Torne älf norrut till midtemot Matarengi och söderut till Torneå. Hvad inträffar då? Jo, hela samfärdseln från svenska Tornedalen kommer att dragas öfver till finska sidan, därför att befolkningen på den vägen kommer ned till de platser, med hvilka den behöfver stå i förbindelse. Om detta är ett svenskt intresse, vill jag lämna därhän, men jag påstår, att det ur vanlig ekonomisk synpunkt sedt just är det, som vi icke vilja hafva, och jag vågar i det fallet hänvisa till den uppfattning, som jag själf fått däruppe. Den kan ju i och för sig ej väga fullt så mycket, men då den bestyrkes af uttalanden af Konungens befallningshafvande däruppe samt af uttalanden från de orter, hvilka här äro i fråga, så måste jag känna med mig, att jag har rätt i min uppfattning, att man genom att bygga stambanan på detta sätt öfver Karungi alls icke vinner det syftemål, man ställt upp för sig, men däremot ett annat mål, nämligen att offra 7,000,000 kronor på en järnväg, som kanske blir den dyraste vi byggt och för hvilken vi måste låna upp pengar och belasta vårt stambanekonto — allt för ett ändamål, som ej är svenskt.

Men jag skulle i alla fall vilja försöka att hjälpa fram denna fråga. Jag vill ej tänka mig möjligheten af att vi skulle öfverlåta denna trakt till en ödemark och låta denna befolknings intressen gå åt öster, då det likväl finns en möjlighet att få till stånd en förbindelse både mycket billigare och kanske äfven mera effektiv än den nu föreslagna. En representant på värmlandsbanken har nyss antydt en utväg, som otvifvelaktigt skulle kunna leda fram till de önskningsmål, som utskottets ordförande framhållit, hvilken utväg likväl hvarken skulle medföra de kostnader, som skulle blifva en följd af den här föreslagna järnvägens byggande, eller så mycket begränsa området för välgärningarna, som den nu ifrågasatta järnvägen skulle göra. Han antydde nämligen, att det bästa vore att man uppgjorde förslag till en smalspårig järnväg från den punkt, där stambanan nu slutar, hvilken järnväg skulle beröra hela den trakt, hvarom här är fråga. Jag kan antingen tänka mig en smalspårig järnväg, som börjar vid Öfver-Torneå och som följer älfven till Haparanda, hvarjämte sedermera af militära skäl en linje dras från Morjärv till Haparanda, eller också en smalspårig järnväg till Lappträsk och därifrån en gren norrut till Matarengi och en annan gren åt sydost till Haparanda. Jag kan ju icke på något sätt tillerkänna mig den sakkunskap, som kräfves för att framlägga detaljer af denna plan, utan en sorgfälligt utredning måste ju gifvetvis föregå utförandet af ett dylikt arbete. Men hvad som alldeles gifvet nu kan sägas, det är att, om vi äro beredda att offra 7,000,000 kronor på denna fråga, så kunna vi bygga smalspåriga järnvägar, som kunna tillfredsställa alla önsknningar — både från Tornedalen och nedifrån landet —

om förbindelse med dessa trakter både i kulturellt hänseende och i fråga om handel. Och att dessa intressen komma att precis lika bra blifva tillgodosedda genom en smalspårig som genom en bredspårig järnväg, det tror jag ingen kan förneka, allra helst som vi ju veta, att det icke är så särdeles länge sedan det föreslogs, att hela Norrlands järnvägsnät skulle blifva smalspårigt. Jag är fullkomligt förvissad om att alla önskningsmål komma att vinnas och att alla skäligen kraf komma att tillfredsställas genom det förslag, som herr Bergström nyss framställde, nämligen om byggande af en smalspårig järnväg.

Om fortsättning af norra stambanan m. m. (Forts.)

Hvad den andra frågan beträffar, eller att det kan hända, att vi en gång ur andra synpunkter behöfva en förbindelse med det finska järnvägsnätet, så är detta en sak för sig. Det är en affärsfråga, och därvid kan man öfverväga, om det erbjudes oss sådana garantier, att det kan vara fördelaktigt för oss att lägga ned dessa penningar. Men förrän sådana garantier erbjudas, vet jag ej, hvarför vi skola bygga en järnväg för helt andra önskningsmål än de, som äro förenliga med vårt eget lands intressen. Åtminstone vill jag för min del ej medverka till en sådan sak, förrän jag ser, att den ligger före på det sätt, som jag kan anse rimligt. Jag föreställer mig, att, när vi nu hafva hållit på med Bohusbanan — och det ser ut, som om det vore ganska mycket arbete kvar på den — och denna bana norrut ännu icke har någon förbindelse med Norge, det vore önskvärdt, att, innan vi bygga ännu en stor stambana, vi kunde föra Bohusbanan till slut. Någon brädska råder icke heller med den nu ifrågasatta järnvägen. Det finns intet arbetsfolk där och intet arbete pågår där uppe.

Med anledning däraf, att intet arbete pågår där uppe, vill jag framhålla, att det är mycket svårt att gå in på reservanternas förslag att anslå 615,000 kronor till en landsväg till Morjärv, icke därför att icke en landsväg är behöfelig och önskvärd, utan därför att jag anser det vara för mycket att lägga ned 300,000 kronor på ett år för denna landsväg. Jag syftar härvid icke på pengarna, utan på olämpligheten af att draga upp så mycket folk från andra håll för att anlägga en landsväg och gifva ett kortvarigt arbete. Ur ekonomisk synpunkt är det bättre att bygga mera efter hand, så att ortsbefolkningen där uppe kan få mera jämnt arbete i flera år än under de två år, som nu föreslagits.

Vidare vill jag erinra om det uttryck i motiveringen för reservationen, som herr Åkerman ville hafva bortstruket, nämligen att »någon undersökning af annan linje anser sig utskottet därför icke böra förorda». Således ligger i motiveringen för reservationen ett erkännande af att den undersökning, som verkstälts, är fullständig, och när jag nu anser, att en undersökning bör ske från en mera omfattande synpunkt, kan jag ej heller vara med om motiveringen till herr Wijks reservation. Jag ber därför att få förena mig i det yrkande, som framställts af herr Bergström och som afser afslag för närvarande samt att frågan skall på nytt underkastas en mera omfattande utredning, därvid äfven de syn-

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

punkter, som antyddes af honom och nu af mig understrukits, också böra blifva beaktade.

Herr Bildt: Jag har icke särdeles mycket att tillägga till den fullständiga och utmärkta utredning, som den ärade ordföranden i statsutskottet lämnat. Emellertid framträder här återigen samma förhållande, som alltid visar sig, då det är fråga om att sammanbinda två länders järnvägsnät. Militära betänkligheter hafva då alltid trätt i vägen. Men i själfva verket finnes det ingen öken, som är så öde, ingen ocean, som är så bred, att icke härar kunna föras öfver dem. Försvaret måste i hvarje fall ligga hos männen i vapen, som stå bakom gränsen. Det har också visat sig, att dylika betänkligheter aldrig i längden hafva kunnat stå hindrande i vägen för samfärdselns kraf, utan uppgiften har då varit den att i tid så ordna denna sammanbindning, att den blifvit öfverensstämmande med landets intressen uti alla afseenden.

Mig förefaller den utredning, som i detta fall har pågått uti åtskilliga år, vara så uttömlig, att särskildt emot den icke torde vara något vidare att erinra. Herrar reservanter hafva emellertid i hufvudsak anført, att de vore emot, att stambanan redan nu fortsattes ända fram till gränsen. Deras hufvudmotiv ligger alltså däruti, att det skall vara ett uppskof. Ty uti nästa punkt säga reservanterna, att de anse »den af Kungl. Maj:t föreslagna ändpunkten för järnvägen vara att föredraga framför hvarje annan hittills föreslagen». Så vidt jag vet, har Haparanda varit föreslaget såsom ändpunkt för banan, och reservanterna hafva alltså nu tydligt uttalat sig för Karungilinjen, åtminstone så vidt jag kan läsa hvad här står tryckt i reservationen.

Herrar reservanter gå alltså med på, att denna bana skall byggas, men de önska, att därmed skall uppskjutas, och såsom skäl härför anför de, att betänkligheter skulle möta ur försvarssynpunkt. Emellertid har ju den militära myndighet, som bär ansvaret och alltså icke endast kan uttala sina tycken man och man emellan, sagt, att det ur militär synpunkt icke finnes något hinder för att utföra järnvägsbyggnaden på den af järnvägsstyrelsen föreslagna tiden. Häremot har visserligen anförts ett äldre uttalande, som åtföljde Kungl. Maj:ts framställning till 1897 års Riksdag. Därvidlag ber jag dock att få nämna, att sistnämnda framställning afgafs under helt olika förhållanden. Banan på den finska sidan gick nämligen på den tiden ingalunda fram till den svenska gränsen, hvilket ju var en betydlig skillnad.

Numera är det icke längre Sverige ensamt, som bestämmer dessa förhållanden, ty numera går den finska järnvägen i alla fall fram till gränsen, och det är denna omständighet, som återverkar på förhållandena inom Sverige.

Därigenom har ju i själfva verket läget blifvit ett annat, hufvudsakligen i kulturellt hänseende, ty såsom förhållandena nu äro, måste Tornedalens finsktalande befolkning ovillkorligen dragas till den järnvägsstation, som ligger på Torneälfs vänstra strand på den finska sidan och hvilken för dem är den närmaste. Kan

det väl vara lämpligt, att detta förhållande får fortfara längre tid, än som är nödvändigt?

Vidare säges det, att någon afsevärd inkomst icke kan vara att påräkna ifrån den ifrågasatta järnvägen, och att dess anläggning därför icke skulle bekostas med upplånta medel. Detta är nu en princip, som icke förut varit gällande för våra järnvägsbyggnader, och jag undrar, om herrar reservanter också ämna fasthålla vid denna princip, då vi komma till frågan om inlandsbanan. Eller hvarför skulle denna nya princip gälla endast detta särskilda fall, som dock mer än något annat är ett riksintrasse?

Jag tror icke heller, att man kan anföra, att man genom ett uppskof med beslutet kan vinna något i militäriskt hänseende, ty den fara, som en järnväg af detta slag kan medföra, inträder väl icke, såvidt jag kan förstå, förrän järnvägen är färdigbyggd eller åtminstone i det närmaste färdig. Att denna fara skulle kunna inträda, redan när banan beslutes, det kan jag åtminstone icke fatta. Jag kan icke heller finna, att man genom ett uppskof skulle kunna vinna någonting annat, än att man fortfarande skulle få strida för intresset att få järnvägen fram till Haparanda.

Mycket kan ju tala för en sådan sträckning, det vill jag icke bestrida, men nog synes det mig vara ganska sannolikt — minst sagdt — att frågan redan nu ligger så, att ändpunkten icke kan blifva någon annan än Karungi. Det synes mig då, att man, genom att nu fatta beslut därom, vinner, att man har frågans vidare utveckling i sin hand, hvilket naturligtvis för regeringen, som skall fortsätta underhandlingar, måste vara af den största betydelse i denna sak. Men därjämte tror jag, att man genom att uppskjuta saken eller att besluta i enlighet med herr Hans Anderssons reservation, hvilket i själfva verket är detsamma, förlorar det initiativ, som man nu kan äga att lösa frågan i enlighet med rikets intressen. Och jag tror, att rikets intressen i detta fall sammanfalla med den orts intressen, som man här vill tillgodose, ty om banan framdrages till Karungi, med anslutning till den finska järnvägen något sydligare, finnes det ju icke något hinder för att därifrån sträcka en bibana till Haparanda på samma sätt som skett vid en hel del norrländska samhällen och t. o. m. så betydande sådana som Sundsvall och Hernösand m. fl.

På dessa grunder anholder jag att få instämna med statsutskottets ärade ordförande.

Herr Crusebjörn: Efter den siste ärade talarens anförande har jag icke särdeles mycket att tillägga, ty jag kan ej annat än förklara mig instämna nästan i hvarje ord, som han yttrade.

Då jag emellertid begärt ordet, så vill jag säga, att jag ingalunda underkänner alla de skäl, som reservanterna anført för ett uppskof.

Om fortsättning af norra stambanan
m. m.
(Forts.)

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

Jag kan mycket väl förstå, att ett sådant yrkande har kunnat framkomma och synas hafva fog för sig samt vinna sympatier inom kammaren.

Jag tror dock, att reservanterna misstaga sig mycket, då de tro, att de genom ett bifall till sitt förslag skulle kunna vinna något synnerligen afsevärdt uppskof. Ty förhållandena utveckla sig hastigt, och när den finska banan nu har kommit så högt upp som till Torne älf, kunna herrarne vara öfvertygade om, att en förbindelse mellan de svenska och finska järnvägsnäten icke kan förhindras. Det är så mäktiga krafter, som arbeta på en sådan förbindelse, att man måste taga i beräkning, att en sådan förbindelse måste under alla förhållanden få anses snart förestående. Vidare kan det väl icke förnekas, att de skäl, som särskildt anförts af statsutskottets ärade ordförande för att så fort som möjligt få fram stambanan uti den finska bygden, att dessa skäl, säger jag, äro så starka, att, äfven från den synpunkten sedt, ett längre uppskof med stambanans fortsättande från Morjärv icke låter sig tänka.

Men då kan man ju säga: hvarför kan man icke följa friherre Palmstierna i hans yrkande att gå till Lappträsk och sedermera låta saken vidare anstå? Man får ju därigenom alltid en betänketid. Jag tror dock, att det är rätt farligt att använda en sådan betänketid, ty nu hafva vi, såsom jag fattar frågan, helt och hållet i vår hand att bestämma den för vårt lands intressen lämpligaste ändpunkten för banan, men det är icke alls så säkert, att vi framdeles skola hafva det.

Nu säges det här i det yrkande, som herr Hans Andersson gjort, att en skrifvelse borde afåtas till Kungl. Maj:t, hvori skulle anhållas. »att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en undersökning samt upprätta en fullständig plan för nämnda statsbanas fortsättning från Lappträsk till en för anslutning med det finska järnvägsnätet lämplig punkt vid Torne älf».

Ja, de viktigaste undersökningarna i denna sak äro väl likväl egentligen redan verkställda.

När det är fråga om att binda ihop tvenne olika länders järnvägsnät, så äro, som här också blifvit antydt, de därför erforderliga förhandlingarna en ganska ömtålig sak, och det tillhör hvartdera landet att noga tillse, att dess militära intressen vid ett sådant tillfälle blifva tillgodosedda. Jag vågar påstå, att den utredning, som är gjord för att klargöra de militära intressena i denna fråga, verkligen är fullständig, och jag kan endast beklaga, att icke erforderliga upplysningar uti detta speciella fall kunnat göras tillgängliga uti handlingarna. Men det är betecknande nog i alla fall, att af statsutskottets samtliga ledamöter, för hvilka dessa handlingar varit tillgängliga, hafva alla med undantag af herr Hans Andersson böjt sig för det resultat, till hvilket den militära utredningen kommit, nämligen att utpeka Karungi såsom slutpunkt för banan på vår sida om älven.

Jag hörde visserligen en af reservanterna för en stund sedan säga, att man, om man slöte sig till reservationen, hade denna fråga mer eller mindre öppen; men med undantag af den nyss nämnde reservantens yttrande heter det ju här, att utskottet »anser den af Kungl. Maj:t föreslagna ändpunkten för järnvägen vara att föredraga framför hvarje annan hittills föreslagen». »Någon undersökning af annan linje anser sig utskottet därför icke böra förorda.» Denna strof förekommer alltså i reservanternas motivering. Reservanterna, som säkerligen gärna skulle hafva velat lämna denna fråga öppen, hafva alltså likväl fått lof att böja sig för innehållet i dessa handlingar, som stått utskottets ledamöter till buds.

Det är därför, som jag således för min del anser det vara angeläget, att man nu sluter sig till utskottets yrkande, ty därigenom blir det på ett fullt tydligt sätt klargjort, att järnvägen skall gå öfver Karungi. Nu är det likväl många, som tycka, att det är väl hårdt, om många andra stora och viktiga intressen kräfva en järnvägsanläggning i annan riktning, att dessa skola nödgas vika för de militära intressena. Ja, det må vara, att ett sådant resonemang kan föras, men jag säger ännu en gång, att när det är fråga om intressen af den art som de, hvilka äro förbundna med föreningen af tvenne länders järnvägsnät, då måste man stå fast och icke medgifva, att det viktigaste af allt i en dylik sak, de militära intressena, ryckas åt sidan.

Mig förefaller likväl, som om i detta fall det lyckliga inträffat, att såväl de militära som de kulturella intressena sammanfalla rätt nära. Det kan väl nämligen icke vara annat än tämligen tydligt, att, om jag tänker mig banan dragen från Ytter-Morjärv, vare sig öfver Lappträsk eller direkt till Haparanda, jag icke kommer in uti den finska bygden på samma sätt, som om jag drager linjen till Karungi. Ofvanför Karungi bor en talrik finsktalande befolkning, och den kommer ju banan närmare vid Karungi, än om banan drages fram till Haparanda. Det har nu visserligen sagts, att, om banan går öfver Lappträsk, afståndet dit icke skulle vara längre än till Karungi. Ja, riktigheten af detta påstående beror på, hvilken del af Tornedalen man därmed afser; men härmed må nu vara hur som helst. Det synes mig dock vara af synnerligen stor vikt, att, medan vi nu hafva frågan helt och hållet i vår hand, tydligt och klart angifves, att slutpunkten skall varda Karungi; och på grund häraf, herr grefve och talman, tillåter jag mig yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Cederberg: Då jag först genomläste Konungens befallningshafvandes i Norrbottens län utlåtande i denna fråga, fann jag där ett yttrande, som jag befارade skulle gifva anledning till missförstånd, och mycket riktigt har denna min farhåga i dag blifvit besannad. En talare på kronobergsbänken har nämligen uti en viktig del af sitt yttrande uteslutande utgått från hvad jag ansåg och anser vara ett missförstående af den af mig åsyf-

Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

tade delen af Konungens befallningshafvandes yttrande. Denna del återfinnes på sid. 24 i utskottets utlåtande och lyder sålunda: »Lappträsk syntes ock blifva den punkt å statsbanan från Morjärv till finska gränsen, som blefve mest närbelägen för de trakter inom Tornedalen, som ej komme i omedelbar samfärdsel eller beröring med statsbanan.

Då afståndet mellan Hietaniemi kyrkoby och alla *där ofvanför belägna* relativt talrikt befolkade orter inom *öfre* Tornedalen samt Lappträsk blefve kortare eller åtminstone icke längre än till svenska Karungi, komme helt visst all samfärdsel mellan *öfre* Tornedalen samt länets västligare och sydligare delar att taga sig vägen öfver den järnvägsstation, som vore föreslagen att anläggas i närheten af Lappträsk. Äfven om statsbanans slutpunkt blefve Karungi, torde med hänsyn till den längre järnvägssträckan samfärdseln mellan *öfre* Tornedalen och landets öfriga delar icke komma att gå öfver Karungi, utan, såsom förut erinrats, öfver Lappträsk.

Genom att förlägga banans slutpunkt till Karungi kunde därför icke påstås, att några mera afsevärda fördelar tillskyndades Tornedalen i sin helhet än de, som vunnos genom banans dragande till Lappträsk.»

Jag har vid uppläsandet af detta stycke nu lagt särskild vikt på ordet *öfre*, när det talats om *öfre* Tornedalen, ty det är just detta ord, som gifvit anledning till missförståndet.

För ingen af herrarne lär det väl vara obekant, att t. ex. Gellivare—Ofotenbanan går alldeles vid Torneälfs strand utmed Torne träsk. Det kan följaktligen icke vara meningen, att från denna trakt samfärdseln skulle gå hit ned till Lappträsk, ty där uppe har man ju järnvägen alldeles invid sig. Går man längre ned efter Tornedalen till Vittangi kyrkoby, där trakten är någorlunda befolkad, så är det därifrån ungefär 11 mil till Gellivare station, men däremot skulle det blifva, efter hvad jag tror, mellan 20 och 30 mil till Lappträsk. Det kan alltså icke vara Konungens befallningshafvandes mening att inräkna denna del af Tornedalen uti den trakt, som här åsyftas. Komma vi sedan längre ned, till Pajala, som ligger omkring 20 mil från Haparanda, så skall man från Pajala dels efter redan färdiga vägar och dels efter föreslagna och beslutade vägar få omkring 14 mil till närmaste järnvägsstation på Gellivarebanan, nämligen Nattavara station, men däremot omkring 18 mil ned till Lappträsk. Det kan således icke heller vara Konungens befallningshafvandes mening att räkna den ofvan Pajala belägna delen af *öfre* Tornedalen in uti detta uttryck. Går man vidare till Korpilombolo socken, som endast med en liten del tillhör Tornedalen, så har man från denna sockens kyrka väg redan färdig till Morjärv, och är denna sträcka icke oväsentligt kortare än vägen till Lappträsk.

Med uttrycket »*öfre* Tornedalen» har därför, enligt hvad jag förmodar, Konungens befallningshafvande endast afsett den del af Tornedalen, som från Hietaniemi kyrka sträcker sig upp till Muo-

nio och Torne älfvars sammanflöde i närheten af Pajala, som jag nyss nämnde och hvilken del jag skulle vilja kalla öfre delen af nedre Tornedalens». Inskränker man uttrycket öfre Tornedalen till att omfatta denna sträcka, så få skälen för Haparanda framför Karungi en helt annan betydelse än de skulle få, om man däri inräknade hela öfre Tornedalen så långt jag nu har beskrifvit den. Man behöfver då ej gå så långt ofvanför Karungi för att invid själfva Torne älfvs strand kunna räkna ihop en befolkning fullt så stor, att fördelen af en järnvägsstation vid Karungi skulle vara väsentligt större än utaf en järnvägsstation i Haparanda. Skälen för Haparanda blifva härigenom reducerade till en helt annan betydelse än de skulle hafva, om den här gjorda oriktiga tolkningen af Konungens befallningshafvandes yttrande vore korrekt, och jag har därför ansett mig böra lämna upplysning härom.

I öfrigt ber jag att få återropa, hvad den näst föregående talaren och de med honom liktänkande i frågan hafva yttrat, och anhåller om bifall till utskottets förslag.

Herr Bergström: För att gifva en tydligare form åt den hemställan, som jag i slutet af mitt anförande gjorde, anhåller jag att få yrka, »att kammaren ville, med afslag på Kungl. Maj:ts och statsutskottets framställning, anhålla, att Kungl. Maj:t behagade låta företaga en utredning om lämpligheten af en smalspårig järnbana från Morjärv till riksgränsen, som på samma gång tillgodoser Tornedalens kulturella och statens trafikintressen, samt att därefter till Riksdagen inkomma med den framställning, hvartill utredningen kan föranleda».

På grund af senare talares yttranden ber jag i sammanhang med detta yrkande att få påpeka, att en smalspårig järnväg kan göras färdig på kortare tid än en bredspårig bana, så att, äfven om beslutet om den smalspåriga järnvägens byggande skulle uppskjutas till nästa Riksdag, detta dock ej behöfver orsaka tidsförlust. Det synes mig sålunda, som om ingen fara kan ligga i det uppskof, hvilket skulle föranledas af ett bifall till mitt förslag. Om en smalspårig järnväg anlägges mellan Morjärv eller Lapträsk och riksgränsen vid Haparanda, så tror jag, att med de medel, som skulle erfordras för en bredspårig bana till Karungi och en bibana därifrån till Haparanda, som af en föregående talare omnämnts, en smalspårig bana vidare uppåt genom Tornedalen från Morjärv eller Lapträsk skulle kunna åstadkommas till en sådan längd, att direkta järnvägsförbindelser skulle beredas alla de byar, som af den siste talaren omnämndes skulle hafva någon fördel af Karungi-banans byggande.

Hans excellens herr statsministern Boström: Innan debatten slutar och kammaren går att rösta öfver de föreliggande förslagen, torde kammaren tillåta mig att också få yttra några ord. Jag kan väl af den behandling, som kommit Kungl. Maj:ts förslag till del, finna, att ingen som helst utsikt finnes för, att Kungl. Maj:ts

Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)

Om fortsätt-
ning af norra
stambanan
m. m.
(Forts.)

proposition skall vinna kammarens och Riksdagens bifall. Jag beklagar detta därför, att banan genom ett sådant bifall hade blifvit snabbare förd fram emot målet, emot vår nordöstra gräns, hvilket varit godt ur kulturell synpunkt och för de många finnars skull, hvilka där vänta på denna banas fullbordande. Därest man icke i orten får förvisning om, att banan kommer till stånd, så är det ju helt naturligt, att man, om ock mer eller mindre motvilligt, ser sig nödsakad att vända sig mera åt öster, där den förmån redan är tillgänglig, som man går och väntar hos oss. Jag beklagar äfven, att, som utskottets mening nu är, banan skall byggas så sakta och endast med öfverskott af statsmedel.

Men har jag icke någon utsikt att få det kungl. förslaget igenom, så må jag säga, att jag, i valet mellan utskottets förslag och reservaternas, anser utskottets förslag vara väsentligt att föredraga. Det ger dock en bestämd visshet om, att det är svenska Riksdagens mening att draga ut banan ända till gränsen och således låta dessa människor veta, att de hafva att vänta dess fullbordande. Har man då därtill bestämt, att ändpunkten för banan skall vara Karungi — en punkt, som, enligt hvad jag tror, icke kan eller bör ändras —, så är ju därmed äfven vunnet, att dessa tvistigheter, önskingar och slitningar blifva slut, och att litet hvar får tid att bereda sig på det sakernas tillstånd, som skall blifva det slutliga.

Jag har endast velat säga dessa ord, och för min del föredrager jag, som sagdt, af alla de här föreliggande förslagen afgjordt det af statsutskottets majoritet framställda.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande utlåtande yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla det förslag, som innefattades i den af herr Wijk m. fl. vid utlåtandet afgifna reservation; 3:o) af herr *Åkerman*, att kammaren måtte bifalla sistnämnda förslag med uteslutande ur motiveringen af det å sid. 36 i det tryckta utlåtandet förekommande stycke, som började med orden »Utskottet, som af ofvan angifna skäl» och slutade med »icke böra förorda»; 4:o) af friherre *Palmstierna*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den förändring beträffande mom. a), som angäfvos i den af herr H. Andersson vid utlåtandet afgifna reservation; och 5:o) af herr *Bergström*, att kammaren ville, med afslag å Kungl. Maj:ts och statsutskottets framställning, anhålla, att Kungl. Maj:t behagade låta företaga en utredning om lämpligheten af en smalspårig järnbana från Morjärv till riksgränsen, som på samma gång tillgodosåge Torne-dalens kulturella och statens trafikintressen, samt att därefter till Riksdagen inkomma med den framställning, hvartill utredningen kunde föranleda.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

*Om fortsättning af norra stambanan m. m.
(Forts.)*

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till det under 2:o) här ofvan upptagna yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 75, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles det förslag, som innefattas i den af herr Wijk m. fl. vid utlåtandet afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 47;

Nej — 82.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 23 och 26 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 76, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för iståndsättande af åtskilliga hamnanläggningar i Skåne.

Anslag för iståndsättande af åtskilliga hamnanläggningar i Skåne.

I en till Riksdagen den 11 mars 1904 aflåten proposition (n:o 68) hade Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att på extra stat under riksstatens sjätte hufvudtitel för år 1905 anvisa ett belopp af 71,900 kronor att, såsom anslag utan återbetalningsskyldighet för iståndsättande af de genom stormen under natten till den 26 december 1902 förorsakade skador å härefter angifna hamnanläggningar, utgå till hamnintressenterna i Borstahusen med 2,960 kronor, i Ålabodarne med 3,300 kronor, i Vikhög med 7,700 kronor, i Viken med 10,000 kronor, i Barsebäck med 16,900 kronor, i Arild med 1,540 kronor, i Mölle med 21,000

Anslag för iståndsättande af åtskilliga hamnanläggningar i Skåne.
(Forts.)

kronor, i Lerberget med 1,500 kronor, i Kyrkbacken med 1,000 kronor, i Lerhamn med 3,000 kronor och i Nyhamn med 3,000 kronor; under villkor att, därest Kungl. Maj:t skulle finna skäligt att från bro- och hamnbyggnadsfonden anvisa anslag till ytterligare förbättring af någon utaf ifrågavarande hamnar, arbetet med sådan förbättring skulle utföras i sammanhang med iståndsättande af stormskadorna, samt att de nu gällande allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag från bro- och hamnbyggnadsfonden borde i tillämpliga delar blifva gällande äfven för de till berörda hamnars iståndsättande nu ifrågasatta statsbidrag.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande hemställt, att Riksdagen måtte på extra stat under riksstatens sjätte hufvudtitel för år 1905 anvisa ett belopp af 71,900 kronor att, såsom anslag utan återbetalningsskyldighet för iståndsättande af de genom stormen under natten till den 26 december 1902 förorsakade skador å här- efter angifna hamnanläggningar, utgå till hamnintressenterna i Borstahusen med 2,960 kronor, i Ålabodarne med 3,300 kronor, i Vikhög med 7,700 kronor, i Viken med 10,000 kronor, i Barsebäck med 16,900 kronor, i Arild med 1,540 kronor, i Mölle med 21,000 kronor, i Lerberget med 1,500 kronor, i Kyrkbacken med 1,000 kronor, i Lerhamn med 3,000 kronor och i Nyhamn med 3,000 kronor; under villkor att, därest Kungl. Maj:t skulle finna skäligt att från bro- och hamnbyggnadsfonden anvisa anslag till ytterligare förbättring af någon utaf ifrågavarande hamnar, arbetet med sådan förbättring skulle utföras i sammanhang med iståndsättande af stormskadorna, samt att de nu gällande allmänna villkor och bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag från bro- och hamnbyggnadsfonden borde i tillämpliga delar blifva gällande äfven för de till berörda hamnars iståndsättande nu ifrågasatta statsbidrag.

Vid utlåtandet var afgifven reservation af herrar *H. P. P. Tamm* och *J. A. Sjö*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen på extra stat under riksstatens sjätte hufvudtitel för år 1905 anvisar ett belopp af 42,400 kronor att, såsom anslag utan återbetalningsskyldighet för iståndsättande af de genom stormen under natten till den 26 december 1902 förorsakade skador å här- efter angifna hamnanläggningar, utgå till hamnintressenterna i Borstahusen med 2,960 kronor, i Ålabodarne med 3,300 kronor, i Vikhög med 7,700 kronor, i Viken med 10,000 kronor, i Barsebäck med 16,900 kronor och i Arild med 1,540 kronor; under villkor att, därest Kungl. Maj:t skulle finna skäligt att från bro- och hamnbyggnadsfonden anvisa anslag till ytterligare förbättring af någon utaf ifrågavarande hamnar, arbetet med sådan förbättring skall utföras i sammanhang med iståndsättande af stormskadorna, samt att de nu gällande allmänna villkor och bestämmelser för

erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag från bro- och hamnbyggnadsfonden böra i tillämpliga delar blifva gällande äfven för de till berörda hamnars iståndsättande nu ifrågasatta statsbidrag.

Anslag för iståndsättande af åtskilliga hamnanläggningar i Skåne.

(Forts.)

Herr Tamm, Hugo: Jag har ansett mig böra reservera mig i denna fråga, icke egentligen i sak, utan hufvudsakligen mot den form, i hvilken denna fråga har framkommit. Som bekant är, äger Kungl. Maj:t att disponera en viss fond för mindre hamnars anläggande och förbättrande på de villkor, att två tredjedelar gifvas i statsbidrag och hamnintressenterna själfva få bekosta en tredjedel. Nu har förevarande fråga rörande åtskilliga skånska hamnar, i syfte att ur denna fond och på stadgade villkor erhålla anslag, legat under behandling af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. I slutet af år 1902 inträffade å dessa hamnar denna beryktade stormskada, hvarigenom de blefvo till en viss grad ramponerade. Sedermera har mycket riktigt i afseende å de i kungl. propositionen *först* uppräknade hamnarna åvägabragts fullständig utredning till utrönande af, huru mycket hamnintressenterna skulle få från fonden och huru mycket de skulle få i tillfälligt understöd på grund af den tillfälliga stormskadan. Emellertid är förhållandet med de *sist* nämnda hamnarna, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om dem yttrat, såsom det finnes återgifvet i utskottets utlåtande, »att först sedan underdåniga ansökningar om statsbidrag till hamnarnas fullständiga iståndsättande och förstärkning enligt därför upprättade planer till Kungl. Maj:t inkommit och till styrelsen remitterats, kunde styrelsen blifva i tillfälle att afgifva underdånigt utlåtande angående storleken af det statsbidrag, som för ändamålet kunde, utöfver kostnaden för endast botandet af skadorna genom stormolyckan, komma att erfordras från det ordinarie anslaget för år 1904 för understödjande af bland annat företrädesvis mindre hamnbyggnader».

Man tillstyrker således, oaktadt fullständig utredning icke har föregått, att, emedan befolkningen är fattig o. s. v., Kungl. Maj:t skall föreslå Riksdagen beviljande för samtliga hamnarna denna tillfälliga hjälp. Det är således alldeles tydligt och klart i detta fall, att icke den sedvanliga pröfningen ägnats denna sak, utan att i afseende på de sista anslagen det fattas uttalande af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Detta har jag för min del ansett vara ett oriktigt sätt att framkomma med ärendet till Riksdagen, och jag har ansett, att statsutskottet har varit skyldigt att åtminstone påpeka detta förhållande. Med afseende å vissa hamnar ser det också ut, som om helt naturligt Konungens befallningshafvande skyndat att, när det afgafs utlåtande angående de första, på samma gång vitsorda behofvet för allihop. Konungens befallningshafvande har jag haft mycket förtroende för i allmänhet i deras utlåtanden, men jag kan icke förneka, att jag blifvit litet förbryllad i detta afseende, när en f. d. landshöfding i Norrbottens län härom dagen förklarade, att en landshöfding icke skulle framställa ärendena så, som de förelägo med

Anslag för
iståndsättande
af åtskilliga
hamnanlägg-
ningar i Skåne.

(Forts.)

fullständig utredning, utan att det var hans skyldighet att framställa dem på det sätt, som var för länet fördelaktigast. Därtill är det också klart, att Konungens befallningshafvande lätt frestas. På grund af hvad Konungens befallningshafvande anført och »för att de båda fiskelägena vid Lerhamn och Nyhamn i likhet med öfriga af julstormen hemsökta fiskelägen inom länet måtte komma i åtnjutande af enahanda hjälp af staten», hemställde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om anslags erhållande för dem — utan att arbetsplan eller kostnadsberäkning varit underställda styrelsen.

Att en sådan pröfning ej blott är af formell, utan af faktisk betydelse, framgår bland annat däraf, att t. ex. vid granskning af den af major Gagner upprättade arbetsplanen för Barsebäcks hamn styrelsen funnit den beräknade kostnaden, 126,000 kronor, för de för närvarande föreslagna och erforderliga arbetena böra nedsättas till 103,600 kronor, och den till 23,000 kronor beräknade kostnaden för endast hamnens iståndsättande till samma skick som före stormen kunna nedsättas till 16,900 kronor.

Det är mera för att betona vikten af, att frågor, innan de framkomma till Riksdagen, få fullständig pröfning, som jag för min del ansett mig böra reservera mig. Men det är mig fullkomligt bekant, att två förhållanden göra, att det icke lönar sig att framställa något yrkande, och dessa äro: det ena, att man i Riksdagen gripes af medlidande, blott uttrycket »de små» förekommer, och det andra vårsolen. Då denna börjat verka, bruka sakerna gå litet hastigare i Riksdagen.

Jag skall icke göra något yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 23 och 26 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 77, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af uppgjort förslag i fråga om uppförande vid Växjö hospital för Kronobergs och Blekinge läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuka, och

n:o 78, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående flyttning af det s. k. Zetterströmska biblioteket å Frösön till Östersund m. m.,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 23 och 26 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 79, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.

Under åberopande af bilagdt protokoll i sammansatt norskt och svenskt statsråd den 15 mars 1904 äfvensom utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 26 mars 1904 hade Kungl. Maj:t uti en sistnämnda dag till Riksdagen aflåten proposition (n:o 70) föreslagit Riksdagen medgifva, att frågan om sträckningen af sjögränsen emellan Sverige och Norge från den i förenämnda protokoll omförmälda punkt XVIII ut i hafvet, så långt territorialgränsen går, måtte hänskjutas till afgörande af en särskild skiljedomstol, i öfverensstämmelse med hvad i protokollen vore anfördt.

Enligt hvad af förhandlingarna i denna fråga framgick, hade, beträffande skiljedomstolens sammansättning, det utan vidare ansetts gifvet, att från hvardera riket borde utses ett lika antal ledamöter, och hade detta antal ansetts lämpligen kunna bestämmas till två. Dessa skulle utses i hvardera rikets statsråd. För att pluralitet inom domstolen med visshet skulle kunna erhållas hade det emellertid varit nödvändigt, att säte därstädes bereddets ytterligare en femte person, som tillika borde föra ordet vid domstolens förhandlingar; och hade det ansetts kunna öfverlämnas åt de fyra först kallade att utse den femte ledamoten. Då emellertid, om det ock ej vore sannolikt, att de fyra ej skulle kunna enas om valet af den femte, sådant dock skulle kunna inträffa, hade det ansetts, att man borde meddela någon bestämelse jämväl för ett sådant fall; och hade därvid af samma skäl, som föranledt, att afgörandet af tvisten öfver hufvud ansetts kunna undantagas från beslut i sammansatt statsråd, den utvägen valts, att Hans Maj:t Konungen skulle anmoda något främmande statsöfverhufvud att utse någon person att såsom femte ledamot och ordförande inträda i rätten.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på andragna skäl hemställt, »att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att frågan om sträckningen af sjögränsen emellan Sverige och Norge från den i protokollet i sammansatt norskt och svenskt statsråd den 15 mars 1904 och i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 26 mars 1904 omförmälda punkt XVIII ut i hafvet, så långt territorialgränsen går, må hänskjutas till afgörande af en särskild skiljedomstol, i öfverensstämmelse med hvad i protokollen är anfördt, dock med den ändring, i afseende å valet af en femte skiljeman, som tillika skall vara domstolens ordförande, att, därest de fyra först utsedde skiljemännen vid detta val stanna i lika röstetal, valet skall öfverlämnas åt Hans Maj:t Konungen».

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Hans excellens herr statsministern Boström: Den fråga, som nu föreligger till kammarens afgörande, är i själfva verket icke någon stor fråga, men den har kommit i den ogynnsamma ställning, att den har blifvit stor genom omständigheterna; och jag beklagar det, ty får en sak vara hvad den är, ligger den bäst. Det är ett generellt omdöme jag ej kan undgå gifva om den här saken, sådan den nu föreligger till afgörande.

Utskottet har i sitt betänkande icke vidrört frågans formella sida. Vid sådant förhållande kan det ju vara öfverflödigt, att jag ingår i något försvär i den delen. Den frågan kan måhända komma före i en annan form. Men utskottet säger, att det anser »det hafva varit önskvärdt, att gränstvisten kommit till afgörande i de för behandling af ärenden, som angå de två rikena, vanliga formerna». Det är efter mitt förstånd ett tämligen oklart yttrande, men det får väl sin belysning genom det uttalande, som gjordes af professor Trygger vid ärendets remitterande, då han sade, att »det hade varit önskvärdt, om det afgörande beslutet kunnat omedelbart af Konungen och representantförsamlingarna fattas». Ja, det är helt säkert, att det varit önskvärdt, om så kunnat ske, men som frågan låg, var det hart när omöjligt, ty kommen ihåg, att Konungen i statsrådet var omgifven af svenska rådgifvare, som förklarade, att det är påtagligt, att det omtvistade området är svenskt, under det att de norska rådgifvarne lika bestämdt förklarade, att det är norskt. Det lät sig då ej göra att få ett sammanställande beslut, på grund hvaraf gemensamma propositioner sedan kunde aflätas. Man stod då inför nödvändigheten att antingen låta frågan fortfarande vara olöst, en utväg, som icke är lycklig med anledning af de slitningar, hvar till denna tvist gifver anledning, eller också att söka att få denna rättsfråga afgjord genom en särskild domstol, och det var denna utväg, som valdes.

Nu säger utskottet i själfva verket: vi hafva ingenting emot, att ett skiljedomsförfarande användes, vi hafva blott ett par erinringar att göra, bland annat att man bör begränsa omfånget för den eventuella skiljedomen. För min del får jag säga, att det synes mig vara gjordt genom de bestämmelser, som finnas i den kungliga propositionen, där det nämligen heter, att skiljedomstolen skall afgöra, huru gränsen skall dragas från punkt XVIII ut i hafvet. Det är således omöjligt att göra ekskursioner vare sig åt norr eller söder. Det gäller blott att uppdraga gränsen från punkt XVIII och ut till en punkt, där territorialväldet slutar. Å andra sidan kan det icke vara någonting att erinra mot att, när man har en dylik betänklighet, man väl kan gifva ytterligare och skarpare begränsningar. Det andra önskemålet, som utskottet uttalar, är »att till skiljemän utses personer, som på grund af sin föregående utbildning kunna antagas vara i stånd att, utan hänsyn till annat, än hvad en noggrann sakutredning af rättsfrågan må gifva vid handen, träffa sitt afgörande». Ja, det är väl helt naturligt, att sådana domare måste man söka, om man

vill hafva någon förhoppning att vinna, men jag vet, att meningen med detta uttalande ingalunda är annat än välvilligt och jag skall därför icke heller tillåta mig att beklaga mig öfver det. Men nog hade jag trott, att regeringen är känd för att vid sina utnämningar söka finna personer, som äro bäst skickade för de uppdrag, som de erhålla. Jag skulle väl sålunda kunna, utan att säga någon ovänlighet, fälla det omdömet, att nog synes det mig vara en tämligen öfverflödig erinran.

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Men utskottets gravaste anmärkning kommer nu. Utskottet säger, att det icke vill, att det skall uppdragas åt en främmande suverän att utse femte mannen i skiljedomstolen i det fall, att de fyra ledamöterna ej kunna ena sig i valet. Det utgår naturligtvis från att det skulle vara olämpligt därför, att Sverige och Norge befinna sig i union med hvarandra. Om den saken må jag säga, att vi väl böra vara ense om, att både Sverige och Norge äro fullständigt fria, själfständiga och suveräna stater hvar för sig, endast med den inskränkning, som det mellan dessa länder träffade unionsförhållande betingar, en inskränkning, som naturligtvis drabbar Sverige likaväl som Norge. Hade det nu gällt en fråga, som berört dessa unionella förhållanden, hade det ju varit alldeles påtagligt, att det icke kunnat ifrågasättas att föra in den under ett skiljedomsförfarande. Det har äfven blifvit uttaladt af den svenska regeringen liksom också af den norska konstitutionskommittén, om jag icke minnes orätt, men frågan gäller här icke något sådant förhållande. Det gäller en fråga om ett område och en fråga, som utskottet också mycket riktigt har erinrat vara af väsentligt äldre datum än unionen. Den förskrifver sig från år 1661, då gränsregleringen mellan dessa delar af Sverige och Norge verkställdes, hvarvid denna fråga icke uppmärksammades. Jag gissar, att anledningen därtill var den, att området då var fullkomligt värdelöst, men numera har det genom omständigheterna fått ett visst värde, och då har denna fråga kommit upp, om detta område skall anses tillhöra Sverige eller Norge. Jag har förut sagt de skäl, hvarför denna fråga icke lämpligen kunde afgöras som ett vanligt regeringsärende i sammansatt och särskilda statsråd, och samma skäl tala efter min uppfattning för, att Konungen icke utsåge den femte domaren, som behöfdes, i händelse de fyra icke kunde ena sig om denne, då denne vid paria vota skulle få afgörandet i sin hand. Nu har jag visserligen för min del den tron, att det är mycket antagligt, att de fyra kunna ena sig om den femte, och att således den här bestämmelsen skulle vara öfverflödig, men å andra sidan kan man nog lätteligen tänka sig, att de icke blifva eniga, och i sådant fall behöfves ju en särskild bestämmelse angående femte mans tillkallande. När det gällde att finna en form för utseende af denne, läg det ju icke långt fjärran ifrån, att man tog det tillvägagångssätt, som den af Sverige biträdda Haag-konferensen förutsatte i dylikt fall, nämligen att, där parternas ombud icke kunde enas om den femte, det skulle uppdragas åt en främmande makt

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

att utse den. Men, säger man — och det yttrades vid remissen — det går icke an att låta någon främmande suverän taga del i skiljedomsförfarandet, ty suveränen representerar staten, och då skulle man kunna tänka sig, att den främmande suveränen skulle vilja tillse, om och huru en eventuell dom blefve verkställd. Jag har svårt att tro på en sådan möjlighet, äfven om suveränen skulle hafva uppdrag att döma i frågan, men ännu mera omöjligt föreställer jag mig, att det är, när här han icke skulle döma, utan endast utse en domare. När han träffat sitt val, har ju också hans värf blifvit fullgjordt. Vi veta nu alla, att vår Konung dels själf som domare slitit tvister mellan andra makter, dels haft uppdrag att utse skiljeman på sätt här är i fråga och flera gånger, då val till skiljedomare fallit på svenskar eller norrmän, bifallit, att de måtte få såsom sådana fungera. Men icke har väl någon människa inom Sveriges eller Norges landamären därför ansett, att Konungen eller unionsländerna skulle velat eller kunnat taga del i de tvistigheter, som påkallat skiljedomsförfarandena. Jag kan icke komma ifrån, att det tyckes mig vara en rent öfverdrifven fruktan.

Men det är för mig klart både af utskottets betänkande och af hvad som yttrades vid propositionens remitterande samt af hvad vi läst i tidningarna, att hvad som egentligen talar mot denna lösning af frågan är farhågan för de konsekvenser, som man menar, att den kan föra med sig, och naturligtvis är den känslan lifvigare, när man erinrar sig de många meningsskiljaktigheter, som finnas mellan Sverige och Norge, som nu vänta sin lösning, och där man befarar, att det kunde ifrågasättas enahanda förfarande. Jag har nu redan sagt och det är förut uttaladt, att det aldrig kan vara meningen, att unionella tvistefrågor kunna på detta sätt lösas eller att en främmande makt kan eller får inblanda sig i något sådant, och det är därför, som denna fruktan för konsekvenserna förefaller mig så egendomlig. Det är, som om man icke ville tro, att de, som framdeles skola sitta vare sig i råds-kammaren eller i representationen, skulle hafva förmåga att då säga nej, när andra förhållanden komma före, som icke betingade ett skiljedomsförfarande.

Det yttrades af professor Trygger vid remissen, att ett prejudikat aldrig stöder mera, än hvad prejudikatet själfv bestämmer, och det har han väl fullkomligt rätt i. Men hvad är det då, som detta prejudikat bestämmer? Jo, det är, att, om det är en territorialfråga af äldre datum än unionen, hvarom tvist uppstår mellan Sverige och Norge, må den tvisten kunna lösas genom ett skiljedomsförfarande. Jag kan icke tänka mig, att ett likartadt förhållande kan vidare uppstå, men skulle så vara mot all förmodan, kan jag icke se någon fara i, att äfven det blir löst genom skiljedomsförfarande. Men det kan icke vara prejudikat för annat eller mera, således icke prejudikat vid lösningen af de tvister inom unionen, som vänta på en sådan.

Frågan är, såsom jag nämnde, en liten fråga, och efter det i medkammaren redan fattade beslutet samt såsom jag har anledning tro frågan här ligga, är det icke anledning antaga, att frågan kommer att finna sin lösning vid detta tillfälle. Jag beklagar det icke blott för frågans egen skull, utan äfven därför, att det gifver anledning att antaga, att förhållandet mellan Sverige och Norge är sådant, att enighet näppeligen kan uppstå ens när det gäller en så ringa ting som här. Emellertid, herr talman, skall jag anhålla om bifall till Kungl. Maj:ts proposition oförändrad.

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.).

Herr Billings: Det tillkommer mig att å statsutskottets vägnar föra dess talan och att således nu först och främst besvara hvad herr statsministern har mot statsutskottets framställning anfört. Jag skall därvid följa gången i hans framställning punkt för punkt.

Den första anmärkning herr statsministern gjorde mot utskottets framställning i motiveringen var, att det skulle vara alldeles onödigt att, såsom statsutskottet gjort, framhålla vikten och nödvändigheten af att, när en gång denna fråga framlägges för skiljedomstolen, den skall vara skarpt och klart begränsad, så att ärendet hvarken kan obehörigen inskränkas eller utvidgas. Herr statsministern sade — såvidt jag hörde rätt, — att det skulle vara omöjligt att vare sig inskränka eller utvidga frågan, enär den redan skulle vara tillräckligt begränsad genom, å ena sidan, punkt XVIII och, å andra sidan, bestämmelsen om gränsens utdragande till territorialgränsen.

Gentemot detta ber jag först att få erinra om att från punkt XVIII till territorialgränsen kan naturligtvis gränslinjen uppdragas på olika sätt. Det är icke sagdt, att den skall uppdragas efter linjal såsom kommissarierna år 1897 gjorde. Det är icke heller nödvändigt, att den skall sammanfalla med antingen de norska eller de svenska kommissariernas förslag eller gå midt emellan — och detta så mycket mindre, som de svenska myndigheter, hvilka haft att yttra sig öfver kommissariernas af år 1897 förslag, förordat en annan sträckning af linjen. Således, äfven om man stannar vid hvad som omtalats i Kungl. Maj:ts proposition, ligger det mycket nära till hands att tänka, att det kan blifva ganska mycken tvist om hvilken begränsning frågan skall få, då den förelägges skiljedomstolen. Att utskottet uttalat sig såsom det gjort, har berott dels på hvad jag nu anfört och dels därpå att utskottet ansett, att det formellt sedt är en verklig oegentlighet eller brist i den kungl. propositionen, att icke den fråga, som skolat föreläggas skiljedomstolen, blifvit på förhand formulerad. Vid de skiljedomsförfaranden, som ägt rum i främmande länder, har det väl alltid varit så, att när det bestämts att en sådan domstol skulle besluta, så har också på samma gång den fråga, som skolat föreläggas skiljedomstolen, varit skarpt och klart bestämd, så att man varit nskränkt till att besvara just den frågan. Således tror jag, att

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.

(Forts.)

utskottet haft både formella och reella skäl för sitt uttalande i detta afseende, och om utskottet hyst den ringaste tvekan om det berättigade i detta uttalande, skulle denna tvekan i dag blifvit alldeles undanröjd, då det ju i tidningarna upplysts, att den norska konstitutionskommittén enstämmigt uttalat, att det icke kan ligga inom rimlighetens gränser, att i detta ärende gränsen skulle komma att uppdragas nordligare än de svenska kommissarierna år 1897 föreslogo. Enligt vår uppfattning föreligga däremot de allra mest rimliga grunder för att gränsen skulle komma att uppdragas nordligare än den linjen.

Den andra anmärkningen, som herr statsministern gjorde mot statsutskottets utlåtande, gällde hvad statsutskottet yttrat i sin motivering om önskvärdheten af »att till skiljemän utses personer, som på grund af sin föregående utbildning kunna antagas vara i stånd att, utan hänsyn till annat än hvad en noggrann sakutredning af rättsfrågan må gifva vid handen, träffa sitt afgörande». Herr statsministern ville väl icke direkt säga, men det låg likväl en antydning i hans uttalande, att detta utskottets uttalande skulle innebära en kritik af regeringens sätt att välja eller utnämna personer i allmänhet. Jag kan försäkra, att någon sådan mening eller någon sådan syftning icke ligger i utskottets ord. Men utskottet har ansett, att det var först och främst ur saklig synpunkt af allra största betydelse, att de, som utsåges till skiljemän, vore just på det nämnda sättet beskaffade, så att de å ena sidan vore i stånd till att bedöma frågan sakligt och rättsligt och å andra sidan icke på något sätt frestades att behandla den som en politisk fråga. Det är ju alldeles uppenbart, att när utskottet motiverat sitt förslag på det sätt, som det gjort, har det tänkt icke blott på den ena sidan af domstolen utan också på den andra sidan och således tänkt, att den svenska regeringen skulle inlägga all sin kraft i att utverka, att också från norsk sida till skiljemän blefve utsedda personer just med de nämnda kvalifikationerna, så att icke detta ärende gjordes till hvad det icke bör vara och svenska regeringen icke velat, att det skall blifva, en politisk fråga, utan komme att afgöras och behandlas just såsom en rättslig tvistefråga. Jag tror icke, att herrarne skola finna anledning att förebrå statsutskottet detta uttalande, om herrarne erinra sig — och af denna erinran låta sig bestämmas — huru obegripligt stor lust finnes på det ena hållet att göra snart sagdt hvilka enkla frågor som helst om det ena och det andra, såvidt möjligt är, till politiska frågor.

För det tredje nämnde herr statsministern, att, ehuru utskottet icke satt sig emot ett skiljedomsförfarande, utskottets motivering dock antyder, att utskottet anser detta förfarande i och för sig vara af sådan art, att det icke bör i allmänhet rekommenderas. Det är utskottets bestämda mening, att hänskjutandet af en sådan fråga som denna till en skiljedom måste betraktas såsom ett undantagsfall, och det bör kraftigt understrykas, att det bör betraktas såsom ett undantagsfall. När stats-

utskottet uttalar, att det skulle varit önskvärdt, att gränstvisterna kommit till afgörande i de för behandlingen af ärenden, som angå de två rikena, vänliga formerna», har herr statsministern rätt tolkat dessa ord så, att statsutskottet tänkt sig, att de respektive statsråden skulle utarbetat propositioner, som sedan framlagts för Stortinget och Riksdagen. Detta hade enligt min mening varit önskvärdt. Nu upplyser icke den kungl. propositionen med ett enda ord eller gifver någon antydning om att det gjorts något försök att på det sättet afgöra saken. Om det i den kungl. propositionen sagts någonting om att man först försökt de vänliga utvägarna, men icke kunnat på det sättet nå fram till målet, så hade statsutskottet icke kommit att uttala sig så som det här gjort. Men det finnes icke någon sådan antydning. Hvad statsutskottet har velat säga, är att skiljedomsförfarandet bör betraktas såsom en undantagsåtgärd; och att statsutskottet icke velat motsätta sig det i detta fall har i väsentlig mån berott just på den omständigheten, att den tvist, som här är i fråga, gäller något, som ligger längre tillbaka i tiden än unionen.

Herr statsministern sade, att statsutskottet skulle hafva tvekat om skiljedomsförfarandets lämplighet här, därför att utskottet skulle betraktat denna fråga såsom i viss mån en unionell fråga och icke, såsom den bör betraktas, som en enkel rättsfråga. Det är ungefär samma resonemang, som i den kungl. propositionen förekommer, när det säges, att detta ärende icke är af statsrättslig natur. Detta ville jag gärna medgifva, och utskottet önskar, att detta ärende alltjämt ända till dess afslutning måtte så betraktas. Men det kan väl icke förnekas, att om också från vår sida betonas, att denna fråga skall betraktas såsom en enkel rättsfråga och icke såsom en statsrättslig fråga, så kan man dock åtminstone i någon mån hafva skäl att misstänka, att bakom denna rättsfråga eller, rättare sagdt, bakom denna utväg att på det föreslagna sättet afgöra denna rättsfråga kan ligga en viss uppfattning af det statsrättsliga förhållandet mellan de båda rikena, en uppfattning af detta förhållande, som står i strid med den uppfattning, som herr statsministern nyss uttalade och i hvilken helt visst hvarje man i den svenska Riksdagen instämmer, nämligen att de två rikena icke äro suveräna i detta ords fulla bemärkelse, utan suveräna med den inskränkning, som ligger just i unionen. Men när man ser, såsom vi hafva sett nu också i dag, att man till och med tänkt sig såsom en möjlighet att hänskjuta afgörandet af denna tvistefråga till Haag-domstolen, så får man just en bekräftelse på den misstanke, jag nyss uttalade, att bakom det, som uttalats från förslagsställarnes sida, ligger en viss uppfattning af det statsrättsliga förhållandet mellan de båda rikena. Ty till Haag-domstolen lära väl icke kunna hänskjutas tvister af inre natur. Där lära väl icke kunna förekomma annat än tvister mellan två från hvarandra fullständigt skilda, fullt suveräna riken. När man då såsom en möjlighet framkastat, att denna fråga skulle kunna hänskjutas till Haag-domstolen, så har

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

därmed, enligt mitt förmenande, uttalats en annan uppfattning af det statsrättsliga förhållandet mellan de två rikena än den herr statsministern förut uttalat, och i hvilken han får instämmande från hvarje man i Sveriges Riksdag.

Vidare anförde herr statsministern, att man icke borde hafva så mycket att invända emot att under en viss förutsättning ett främmande statsöfverhufvud skulle beklädas med den funktionen att utse femte man, och såsom stöd för denna sin mening anförde herr statsministern, att vår Konung stått såsom skiljeman i åtskilliga tvister. Men jag ber att gentemot detta få fasta uppmärksamheten på att detta aldrig ägt rum i tvister mellan två genom union med hvarandra förenade rikena, utan det har just varit i tvister mellan två från hvarandra skilda, fullt suveräna stater. Just däri att man föreslagit, att det skulle var ett främmande statsöfverhufvud, som skulle utse femte man, just däri ligger också, enligt mitt förmenande, ett uttryck för att man uppfattar förhållandet mellan de båda rikena på ett annat sätt än hvad jag statsrättsligt anser vara det riktiga.

Slutligen uttalade herr statsministern, att han ansåg, att det man varit rädd för i utskottet, det var konsekvenserna, och däri har herr statsministern alldeles rätt: vi äro verkligen rädda för konsekvenserna af ett bifall till det här föreliggande förslaget — både i den ena och den andra riktningen. Jag kan icke känna mig lugnad, och jag tror icke, att statsutskottet kan känna sig lugnad af att herr statsministern erinrade och försäkrade, att äfven hädanefter helt visst både i regeringen och i den svenska Riksdagen skulle komma att sitta män, som skulle vara i stånd till att mot sådana konsekvenser sätta sitt nej, sitt hindrande veto. Jag tviflar icke på att både i den svenska regeringen och i den svenska Riksdagen alltjämt komma att sitta män, som förstå att säga nej. Men jag har också den erfarenheten från både det ena och det andra hållet, att det icke är sagdt, att det nej verkligen kan sägas eller kommer att sägas. Jag har erfarenhet af huru man kunnat efter några år verkligen tvingas till att säga ja till något, om hvilket man för några år sedan sagt, att det kunde aldrig komma i fråga att man skulle säga ja därtill. Däremellan har nämligen legat en utveckling, som har tvingat en så småningom från den ena stationen till den andra. Det vore ingen konst att stå emot konsekvenserna, om man droge stora, långa konsekvenser med ens. Men när steget icke tages så stort, utan stegen tagas så små, så små, att man knappt märker, att den ena foten skiljes från den andra — det är då, som konsekvenserna utveckla sin makt, och det är därför som vi icke äro så alldeles säkra, att vare sig regeringen eller Riksdagen skola kunna sätta sig till ett så bestämdt motvärn.

Jag har sökt besvara de anmärkningar, som herr statsministern gjort. Jag vill nu blott tillägga, att det icke bland oss kunnat sättas i fråga att tillstyrka, att ett främmande statsöfverhufvud skulle utse den femte skiljemannen, och jag anser mig icke ut-

öfver hvad jag hittills sagt behöfva ingå i något närmare försvar för denna uppfattning. Den har gjort sig ganska allmänt gällande icke blott inom denna kammare, utan, tror jag, äfven inom den andra. När nu utskottet icke velat vara med härom och icke heller velat afslå det hela, har utskottet funnit på den utväg, som här föreslås. Utskottet hade ju, på grund af sin motvilja mot förslaget om det främmande statsöfverhufvudet, kunnat yrka afslag på den kungl. propositionen, och därtill kunde väl utskottet också haft anledning, hämtad från annat håll. Det kan väl icke bestridas, att detta ärende, sådant det nu föreligger, hade kunnat vara beredt på ett fullständigare och lyckligare sätt än det nu är. Det hade väl kunnat vara önskvärdt, att tvistefrågan blifvit klart och bestämdt formulerad. Det hade varit önskvärdt, att skiljemännens kvalifikationer hade blifvit på något sätt bestämda. Men utskottet har dock icke velat förorda afslag å den kungl. propositionen, utan i stället uttalat sina betänkligheter och önskemål i motiveringen, därför att utskottet är fullt visst därom, att den svenska regeringen skall villigt och gärna lyssna till de uttalanden, som i motiveringen blifvit framställda. Jag har nu hört också af herr statsministern, att han i sak giillar allt hvad utskottet här uttalat såsom önskvärdt. Därför är jag också öfvertygad om att hvad där är sagdt kommer att få sitt behöriga påaktande, när ärendet möjligen en gång ånyo kommer att framläggas.

Under uttalande af min visshet och mina förhoppningar härom anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Herr Trygger: Jag vill blott lägga några ord till den motivering till stöd för utskottets utlåtande angående den kungl. propositionen, som den föregående talaren här framställde. Särskildt föranledes jag därtill af ett yttrande från herr statsministern, nämligen att vår fruktan, att uppdraget i förevarande fall åt ett främmande statsöfverhufvud att utse den femte skiljemannen skulle kunna åberopas såsom prejudikat, vore ogrundad. Enligt min mening åter bär själfva den kungl. propositionen vittne om att denna fruktan är fullt berättigad. Ty den svenske föredraganden har gjort sig skyldig till just det felet, att han såsom prejudikat åberopat någonting i vidsträcktare mån än hvartill funnits berättigande. I sin motivering till den kungl. propositionen åberopar han nämligen öfverenskommelsen mellan Österrike och Ungern, hvarigenom en gränsfråga hänsköts till skiljemän. I denna skiljedomstol var ordföranden en främmande domstols president — och det åberopas i den kungl. propositionen såsom stöd för det kungl. förslaget, enligt hvilket den femte skiljemannen skulle utses af ett främmande statsöfverhufvud. Således, den af mig beträffande prejudikat förut uttalade sats, som herr statsministern ansåg vara riktig och som jag tror vara obestriddig, den är icke så lätt att fasthålla i praktiken, och därför får man vara mycket försiktig med att skapa precedensfall.

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Då man nu icke kan vara med om att öfverlämna utseendet af femte man till ett främmande statsöfverhufvud, gäller det att bestämma ett annat sätt för valet, och otvifvelaktigt är då, att ett sätt, som har starka skäl för sig, är det, som här är föreslaget af statsutskottet, nämligen att Hans Maj:t Konungen, om de fyra skiljemännen icke kunna enas om den femte, skulle utse denne. Men man kan också tänka sig ett annat sätt, nämligen det, som de åtta reservanterna från Andra Kammaren hafva föreslagit, eller att om enighet icke kan uppnås mellan de fyra skiljemännen om hvem som skall blifva den femte, skiljeaftalet anses förfallet. Onekligt är, att för den, som icke har alltför starka sympatier för att tvistefrågor mellan de förenade rikena skola hänskjutas till skiljedomstol — för den är detta af reservanterna föreslagna sätt kanske mera tilltalande än det af utskottet föreslagna. Jag vill visst icke förneka, att det finnes skäl och starka skäl, som kunna åberopas till förmån för utskottets hemställan. Men som saken nu ligger, då Andra Kammaren biträdt detta reservanternas under diskussionen i kammaren formulerade förslag — finnes det då något skäl för Första Kammaren att, äfven om utskottets förslag skulle kunna anses i något afseende bättre än reservanternas, vidhålla utskottets förslag? Är det då icke att föredraga, att vi antaga reservanternas, när detta dock i sak är fullt tillfredsställande? Det ådagalägges därigenom, att svenska Riksdagen i en unionell fråga kan blifva enig; och detta är för mig en så stor sak, att, äfven om reservanternas förslag vore betydligt sämre än utskottets, skulle jag ändock — eftersom det obestridligen är antagligt — i denna situation tillstyrka detsamma. Men, som sagdt, det är icke väsentligt sämre enligt mitt förmenande. Det är icke ens sämre, det är fullt ut lika godt. På grund af hvad jag nu anført hemställer jag om godkännande, i fråga särskildt om den femte skiljemannens utseende, af ett beslut af följande lydelse:

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att frågan om sträckningen af sjögränsen emellan Sverige och Norge från den i protokollet i sammansatt norskt och svenskt statsråd den 15 mars 1904 och i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 26 mars 1904 omförmälda punkt XVIII ut i hafvet, så långt territorialgränsen går, må hänskjutas till afgörande af en särskild skiljedomstol, i öfverensstämmelse med hvad i protokollen är anfördt, dock med den förändring, att, därest de fyra först utsedda skiljemännen vid detta val stanna i lika röstetal, det åt skiljedomstolen lämnade uppdraget skall anses hafva förfallit.

Herr Billing: Den siste talaren har yrkat, att Första Kammaren skulle fatta samma beslut, som Andra Kammaren nyss fattat, och såsom sitt egentliga motiv anført, att det vore önskvärdt, om den svenska Riksdagen en gång stode enig i en unionsfråga. För min del anser jag, att en sådan enighet är af ett ganska stort värde, men jag vill gentemot honom anmärka, att,

äfvén om de båda kamrarna fatta ett olika beslut i den enda detaljen, huru den femte skiljemannen skall utses, båda kamrarna dock visat sig vara fullt eniga i de stora hufvudsakerna, då de varit eniga om förkastandet af det, som varit den egentliga stötestenen, nämligen förslaget om ett främmande statsöfverhufvud, och då de varit eniga, såvidt jag vet, om motiveringen. Således: om Första Kammaren fattar ett olika beslut mot Andra Kammaren, hafva dock de båda kamrarna varit fullt eniga i hufvudsak, om också de skilt sig i en detalj. För min del vill jag angående Andra Kammarens beslut och herr Tryggers yrkande säga, att i och för sig anser jag verkligen icke någon stor olycka vara skedd, om Första Kammaren bifölle Andra Kammarens fattade beslut, men jag anser i alla fall, att det är önskvärdast och riktigast, att så icke sker, och jag skall anföra skälen härför.

Först och främst — icke främst men först — vill jag säga, att det förekommer mig vara i formellt afseende mycket oegentligt att besluta en skiljedomstol, om man icke iakttager hvad som är nödvändigt för att få den skiljedomstolen domför. Om man lämnar därhän, huru vid paria vota mellan de fyra den femte mannen skall utses, har man ju därmed gjort det omöjligt under en viss förutsättning, som herr Trygger vid sitt yttrande under remissdebatten sade vara den troliga, att åstadkomma, att domstolen blir domför. Det synes mig vara en formell oegentlighet, om, när skiljedom föreslås af den ena parten, såsom t. ex. af arbetarne i en tvist mellan arbetare och arbetsgifvare, den andra parten, arbetsgifvaren, säger ja, men med villkor, att, om de fyra ej blifva ense om den femte, skiljedomsaftalet skall vara förfallet. Skulle icke den, som gjort förslaget, nästan anse, att förslaget accepterade ej vore fullt allvarligt menadt, då det så lätt kunde tagas tillbaka? Det förekommer mig därför, som om det nu framställda förslaget åtminstone lätt kan tolkas som afslag å förslaget om skiljedomsförfarande.

Vidare får man väl medgifva, att från praktisk synpunkt det är mycket olämpligt att icke se till, att domstolen blir domför. Om det nu är önskvärdt, att denna tvistefråga bringas ur världen, är det väl också förståndigt att se till, att man får ett förfarande, som också bringar den ur världen och icke leder till, att, när man hunnit den första fjärdingsvägen, vägen tager slut.

För det tredje får jag säga, att mig bjuder det emot, det tyckes mig ej rätt öfverensstämma med vare sig Riksdagens eller Stortingets värdighet, att dessa två myndigheter — eller hvad jag vill kalla dem — dessa två korporationer skulle hafva beslutit sig för en skiljedom, och så skulle en eller två skiljedomare genom sin envishet kunna göra om intet hvad båda rikenas regeringar och båda rikenas representantförsamlingar hade beslutit sig för. Detta tyckes mig tala emot den anordning, som nu herr Trygger föreslagit.

Det vore så önskvärdt, menade herr Trygger, att nu ett enigt beslut skulle fattas. Ja, mina herrar, ligger det verkligen någon

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

vikt på det? Jag tror rakt icke, att någon vikt ligger på att båda kamrarna förena sig i detta fall. Jag återkommer — ty den har satt för mig hela frågan i ny situation — till den nyhet, som kommit från Norge, hvilken väl så tydligt, som någonting kan vara, antyder, att icke liknande beslut kommer att fattas i Stortinget, som Andra Kammaren fattat eller vi fatta, vare sig vi instämna med Andra Kammaren eller besluta, som utskottet hemställt. Då är frågan fallen ändå. Då gör det icke någon nytta, att båda kamrarna enats. Nå, men det är det, att båda kamrarna uttalar sig för en och samma uppfattning, för ett och samma lösnings sätt. Ja, mina herrar, är det så önskvärdt? Jag tror icke, att det är särskildt önskvärdt. Om norska Stortinget tager den kungliga propositionen, är det då icke rätt önskvärdt, att i Riksdagen pekats på två utvägar: i Andra Kammaren på en och i Första Kammaren på en annan? Det må väl icke vara någon olycka! Det må väl icke försvåra den kommande lösningen! Och för resten får jag säga, att jag verkligen icke anser, att någon olycka sker, om nu genom kamrarnas olika beslut den kungliga propositionen skulle på grund af en detalj förfalla. Ty hvad blir följden? Naturligtvis att ärendet upptages ånyo, och då kan man göra den stora vinsten, att, när det återkommer till svenska Riksdagen, det kommer i mera utredd form, så att då verkligen de rättelserna föreligga: ett klart och bestämdt svar på frågan: hvad skall man skilja emellan? och en klar och bestämd fordran på vissa kvalifikationer för skiljemännen. Jag tror därför icke, att de påpekade synpunkterna tala för att Första Kammaren skulle här bifalla Andra Kammarens beslut. Det är, synes mig, utan risk, utan skada och mest praktiskt och riktigt att bifalla hvad utskottet föreslagit, och jag anhåller därför att få fortfarande yrka bifall därtill.

Herr Rettig: För att få denna fråga ur världen hade det enligt mitt förmenande nog varit det lyckligaste, ifall utskottets förslag gått igenom såväl i Andra kammaren som i Första. Då emellertid Andra kammaren nu fattat beslut i enlighet med reservationen, så tror jag för min del, att det vore det lyckligaste, om Första Kammaren biträdde Andra Kammarens beslut.

Jag har emellertid begärt ordet för att få min åsikt i denna fråga antecknad till protokollet. Jag skall då tillåta mig att uttala min förvåning öfver det — om jag så får uttrycka mig — lättvindiga sätt, hvarpå kommitterade behandlat denna gränsfråga, ty det är ju ganska märkvärdigt, hvad man bland annat finner af handlingarna, nämligen att det funnits kartor, som synas icke hafva varit tillgängliga för kommitterade.

Det är ju att beklaga, att en så stor apparat skall behöfva sättas i scen för en så obetydlig fråga, och man frågar sig verkligen med oro och bekymmer: hvad skall man taga sig till, hvilka åtgärder skall man vidtaga, då verkligt stora och viktiga frågor skola lösas, om för lösningen af en sådan bagatell sådana utom-

ordentliga åtgärder skola behöfva tillgripas? I all union, i allt kompaniskap fordras ovillkorligen ömsesidigt förtroende, ömsesidigt tillmötesgående. Det är grundvalen för allt kompaniskap. Finnes icke den grundvalen, då är det ett dåligt kompaniskap.

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.

(Forts.)

Herr Törneblad: Herr grefve och talman, mina herrar! Då jag inom utskottet och på dess afdelning deltagit i behandlingen af denna fråga, anser jag mig skyldig att lägga några ord till hvad afdelningens ordförande redan i densamma har sagt.

I det läge, hvori frågan genom Andra Kammarens beslut nu kommit, kan man ju känna sig mycket tveksam, huruvida man bör fortfarande ställa sig på utskottets ståndpunkt eller instämma i Andra Kammarens beslut, på det att full enighet inom Riksdagen må uppnås. Jag vill emellertid begagna tillfället att något mera motivera statsutskottets ståndpunkt i frågan.

Hvad nu först beträffar frågan om kvaliteten hos de personer, som skola utses till skiljedomare, hade utskottet anledning att sysselsätta sig därmed, emedan både utom och inom utskottet framkommo önskningsar, som gingo därpå ut, att valet skulle träffas inom vissa, bestämda kategorier af personer. Men därpå ville man så mycket mindre inlåta sig, som detta ju hade varit en obehörig begränsning af regeringens bestämmanderätt i förevarande fall. Å andra sidan hade man dock lärdom af en nyligen afslutad skiljedomstraktat mellan två fullt själfständiga och stora stater, nämligen Storbritannien och Amerikas Förenta stater. Denna traktat blef efter vederbörliga ratifikationer proklamerad i Washington den 3 mars förlidet år. Det var en skiljedom just om gränsförhållandena mellan det förra ryska landskapet Alaska och Canada, och densamma rörde delvis sådana frågor, som här äro behandlade. I denna skiljedomstraktat var uttryckligen förskrifvet, att till skiljemän skulle utses tre af hvardera nationen, bland jurister med anseende, och att dessa skiljemän skulle aflägga ed på att opartiskt behandla frågan. Då man nu hade ett sådant exempel, var det ju alltid skäl att taga hänsyn till, om och huru mycket från vår sida borde göras.

I ett annat afseende kunde man också hämta lärdom af denna traktat, och det var beträffande den ytterst noggranna begränsningen af de sju frågor, som skulle föreläggas skiljedomstolen. Dessa frågor voro motiverade genom den föregående behandlingen af ärendet och framför allt genom den äldre traktat, på hvilken anspraken stödde sig. Så var icke förhållandet här, ty traktaten af år 1661 var ju oklar, och kommissarieutlåtandet af år 1897 var i så måtto vilseledande, att de viktigaste upplysningarna om den svenska rätten framkommo först sedan. De gjordes visserligen i någon mån gällande i det sammansatta norsk-svenska statsrådet, men därvid mera såsom ett bihang till saken i dess helhet än såsom bestämdt inverkan på densamma, under det att efteråt i det svenska statsrådet de ifrågavarande myndigheternas uttalanden kommo till sin fulla rätt.

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.

(Forts.)

Det var med afseende å detta, som man särskildt fann, att en begränsning var mycket önskelig, så mycket mer som härom ett uttalande hade skett i denna kammare, och huru denna begränsning helst borde ske, var ju regeringen allra bäst i tillfälle att bedöma.

Denna amerikansk-engelska skiljedomstraktat lämnade en annan lärdom därigenom, att i slutet af densamma förekommer den bestämmelsen, att, om de sex skiljemännen icke kunde komma öfverens i en eller annan punkt, frågan skulle ånyo anmälas för regeringarna. Detta är ju ett sätt, som man mycket väl kunnat använda äfven här. Jag tror dock, att man inom statsutskottet i detta fall resonerade så, att detta kanske skulle leda till ett onödigt upptagande af frågan ännu en gång och möjligen till någon förbistring i sinnena mellan brödrafolken. Hvad den amerikansk-engelska skiljedomen beträffar, utföll den, om jag icke är alltför illa underrättad, så att fyra af de sex ledamöterna blefvo ense till förmån för Amerika, och således behöfde saken icke ånyo anmälas. Men att tillsätta en skiljedomstol, som skulle kunna helt och hållet upplösas, utan att frågan vore afgjord, fann man vara något betänkligt, i synnerhet i denna grannlaga och ömtåliga fråga. Det var därför man tillgrep den nödfallsutvägen att lämna bestämmandet af den femte skiljedomaren åt Hans Majestät Konungen, dock blott eventuellt, ty om de fyra blefvo ense, behöfdes ju icke något sådant. Det hade väl också varit antagligt, att de fyra skulle hafva kunnat enas om någon utländsk man och att, i den händelse detta beklagligtvis icke hade inträffat, Hans Majestät Konungen skulle hafva kunnat, utan att misstänkas för någon partiskhet i det ena eller andra afseendet — till hvilket man naturligtvis icke hade den ringaste anledning — med sitt val träffa någon utländsk person, som stått alldeles utanför frågan. Det var därför man trodde, att denna utväg vore för frågans bringande ur vägen den bästa, men — jag upprepar det hvarmed jag började — såsom saken nu ligger, vore det kanske bättre, om kamrarna enade sig.

Jag gör intet yrkande.

Herr Wieselgren: Då hans excellens herr statsministern nyss uttalade sig i denna fråga från regeringsbanken, betonade han ganska skarpt, huru *liten* frågan är. Af de herrar, tillhörande denna kammare, som sedermera uttalat sig, har ingen bestridit riktigheten af hans påstående. Om man ser till den verkliga innebörden af Andra Kammarens beslut, hvad är den annat än just ett det skarpaste betonande af samma uppfattning? Om Andra Kamraren fattar ett beslut, som säger: komma dessa fyra skiljemän icke om sams om den femte, så förfaller frågan — huru kan det öfversättas på annat sätt än detta: vi anse denna fråga vara så ytterst obetydlig, att, om den strandar redan på ett föregående stadium i förhandlingarna, så gör det rakt *ingenting*? Jag kan för min del icke se någon annan mening ligga till grund för Andra

Kammarens beslut än just denna. Däri tyckas vi således vara ense allesammans. Den är nu så ytterst obetydlig, denna fråga, att den kunnat existera såsom en tvistefråga, åtminstone såsom en oafgjord fråga, i mer än 250 år. Nu väckes den — och med ens får den dimensioner, som om hela Sveriges, hela Skandinavien framtid skulle hänga på att den afgjordes, afgjordes tvärt och afgjordes under iakttagande af de mest ståtliga former, med ett främmande statsöfverhufvud som deltagare i valproceduren. För min del förefaller mig detta rent af — om jag får begagna ett ord, som kanske icke är fullt parlamentariskt — litet lustigt. Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet vid hans excellens herr statsministerns så högst befogade yttrande, att man bör *låta en sak vara hvad den är*; och låta vi denna sak vara hvad den är, så är den otroligt liten. Då jag finner detta skarpast betonadt genom Andra Kammarens beslut, ber jag att för min del få instämma med dem, som yrkat, att Första Kammaren måtte biträda detta.

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Herr Annerstedt: Herr grefve och talman! Senaste unionskommitté hade anledning att i sitt betänkande ingå på frågan om formerna för behandlingen af sådana ärenden som det, hvilket nu sysselsätter kammaren. I 28 § af det förslag till riksakt, som uppgjordes af de ledamöter i kommittén, hvilka intogo, om jag så får uttrycka mig utan att blifva missförstådd, den mest moderata ställningen — det var talmannen i denna kammare, kammarens f. d. talman von Ehrenheim, presidenten von Steyern och ett par till — upptogos bland de ämnen, som skulle i sammansatt statsråd föredragas till afgörande, »alla ärenden, i hvilka fråga är om ämnen, som afses i de med anledning af rikens inbördes gränsförhållande före föreningen afslutna öfverenskommelser». De norska moderata medlemmarne af kommittén Getz, Schweigaard med flere ansågo väl, att från norsk synpunkt skulle upptagandet af dessa frågor i riksakten innebära ett upptagande däri af ärenden, som icke borde falla under det sammansatta statsrådet, men de tillfogade, att också i tillfälle af tvist mellan regeringarna kunde det finnas lämpligt att afgöra frågan i sammansatt statsråd, såframt man från bägge sidor finner det icke möta någon betänklighet att tvisten afgöres på det sätt, att konungen efter att hafva hört bägge sina regeringar uppträder såsom »Opmand» emellan dem. Tillfällen kunde emellertid förekomma, då konungen icke kunde, utan fara att ådraga sig antingen sitt ena eller sitt andra folks allvarliga missnöje, utöfva den egenskap af »Voldgiftsmand», d. v. s. skiljedomare, som ärendets föredragande i sammansatt statsråd skulle medföra. I sådant fall funnes emellertid, säga de, ingen annan utväg, än att tvisten mellan de båda rikena förblefve olöst; det gäller att välja det minsta af två onda ting, och då kan det lätt ställa sig så, att man bör föredraga, att tvisten kvarstår olöst, framför att konungen tvingas att uppträda såsom domare emellan rikena, där dessa stå skarpt emot hvarandra.

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.

(Forts.)

I dessa från svensk sida föreslagna bestämmelser och i nyss angifna uppfattning, som uttalats af norska ledamöter af unionskommittén, synes efter mitt förmenande det riktiga åskådningssättet i nu föreliggande fråga innehållas. Ty i en fråga sådan som denna är väl, såsom också statsutskottet i sitt betänkande har antydt, den naturlige »Voldgiftsmanden» Hans Majestät Konungen i sammansatt statsråd, hvilken, sedan han hört samtliga sina såväl svenska som norska ledamöter af statsrådet, fattar sitt beslut. Och skulle den olika uppfattningen mellan statsrådsledamöterna från de båda länderna vara så stridande, att de samma finna, att större skada skulle uppkomma därigenom, att Konungen afgjorde spörsmålet i den ena eller andra riktningen, än därigenom att man låte frågan stå olöst, så hade hans rådgifvare att tillstyrka, att ärendets vidare behandling uppsköttes till en mera passande tidpunkt. Jag tror också, att den erfarenhet, som vi haft under unionens utveckling, borde kunna leda till den uppfattningen, att förekommande spörsmål, om de uppskjutas, sedermera kunna vinna sin lösning, utan att förhållandena mellan de båda folken därpå lida skada.

Under sådana förhållanden synes det mig från svensk sida vara förenadt med betydande olägenheter att uppdraga afgörandet af denna fråga åt en skiljedomstol i den mening detta begrepp vanligen fattas. Därigenom upphör den naturlige skiljedomaren att utföra sin befattning i denna fråga; han delegerar densamma till en person, hvilken alldeles icke är i tillfälle att inhämta den utredning och det råd, som den naturlige skiljedomaren i de båda ländernas statsråd har till sitt förfogande. Då så är förhållandet, synes den utväg, hvilken anvisas i den af en talare på stockholmsbanken nyss citerade konventionen mellan Amerika och England, alltför väl kunna vid detta tillfälle användas. Det vore en i alla afseenden lämplig åtgärd att hänskjuta frågans afgörande till ett antal rättskunniga och opartiska män från båda länderna, inför hvilka ärendet blefve genom ombud från de båda staterna framlagdt och som sedermera företoge det till afgörande. Om då pluraliteten förenar sig om en mening, torde ingen i de båda länderna hafva något att erinra mot att denna mening blir afgörande, på samma sätt som, då en rättstvist blifvit afgjord af respektive länders högsta domstolar, domen otvifvelaktigt respekteras såsom sådan af hvarje lands inbyggare. Återstår frågan, huru bör förfaras, om *paria vota* uppkommer. Till följd af denna domstols särskilda sammansättning kan man utgå därifrån, att intetdera landet önskar, att en femte ledamot utses från det andra landet. Det skulle då kunna ifrågasättas att till ordförande, då ju hos denne i händelse af *paria vota* afgörandet kommer att ligga, utse en främmande makts undersåte. Detta skulle varit mindre betänkligt, därest fråga vore om en rättstvist, som för enskilda medborgare icke hade någon omedelbar praktisk betydelse, men detta är beklagligtvis icke förhållandet. Det är icke så, som den föregående talaren antyde, att denna rättsfråga har så obeskrif-

ligt liten betydelse. Det är obestridligt, att om domen går Sverige emot, kommer ett antal af svenska medborgare att lida en ganska väsentlig inskränkning i sina privata rättigheter med afseende å fiske. I samma stund som dessa omtvistade grund förklaras icke tillhöra Sverige, förlora de svenska undersåtarne den hittills af ålder utaf dem utöfvade fiskerätten där. Man må nu säga, att detta visserligen icke för samhället i dess helhet spelar en så öfvervägande stor roll, men säkert är, att för personerna i fråga är det af ganska stor betydelse. Det förefaller mig vara föremål för en berättigad tvekan, om deras rätt är tillräckligt skyddad, då afgörandet kan komma att läggas i händerna på en domare, som är en främmande makts undersåte. Följaktligen synes det icke böra ifrågakomma att till femte man och ordförande i domstolen utse en främmande makts undersåte. Är det ock i sin ordning, att om pluraliteten inom denna extra ordinarie domstol — i tvisten mellan England och Amerika iaktogs, att man icke talade om skiljedom — uttalar sig emot dessa svenska undersåtar, den rätt, de anse sig hafva på grund af urminnes häfd eller af annan anledning, genom domstolens beslut går för dem förlorad, synas de dock hafva ett berättigadt anspråk därpå, att om domstolen stannar vid *paria vota*, saken skall komma till afgörande i sammansatt statsråd, och deras rättigheter måste prövas och afgöras af den naturlige skiljedomaren Kungl. Maj:t.

Beslutet i frågan synes mig visserligen icke böra så affattas, som skett af Andra Kammarne, då man där fattat det beslut att, därest de fyra ledamöterna icke kunna enas om den femte, skiljedomstolens uppdrag skall anses vara förfallet. Ty mot en sådan affattning synas mig de formella anmärkningar, som en talare här framställt, icke sakna fog; men gifves beslutet den affattning, att om vid sakens afgörande en pluralitet i fråga om det materiellt rätta icke kan uppnås, synes det mig icke vara något formellt oriktigt att bestämma, att i detta fall skall den extra ordinarie domstolens uppdrag vara förfallet, d. v. s. saken hänskjutas åter till unionskonungen, som därefter fattar det beslut, omständigheterna påkalla.

Jag har intet yrkande att göra.

Friherre Lagerbring: Herr grefve och talman, mina herrar! Denna fråga har från början haft ganska små dimensioner, men den har så småningom vuxit ut, och särskildt har den gjort det genom behandlingen här i dag. Den, som i likhet med mig har farit öfver det vatten, som sköljer undervattensskären med namnet Grisebådarne, torde knappast ha kunnat föreställa sig, att detta vattenterritorium skulle kunnat gifva anledning till en sådan högpolitisk debatt, som vi här i dag hört. Man har därvid till och med kommit in på förhållandena mellan Storbritannien och Amerika, och de, som icke sväfvat ut så långt, hafva dock haft den föreställningen, att den linje, som man nu kan komma att

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

draga öfver Grisebådarne, skall i en framtid visa vägen för alla unionella tvisters lösning.

Jag har icke den föreställningen, att man behöfver gifva frågan sådana dimensioner. Det har talats om att den är gammal; man har gifvit den en ålder af, jag tror, ända till 250 år. Det är den dock knappast; den har egentligen icke uppstått, förrän territorialgränsen mellan Sverige och Norge bestämdes, och det skedde genom en kungl. förordning af år 1871. Det är sedan dess denna fråga fått sin betydelse för fisket på det vatten, där man icke kan med full säkerhet säga, huruvida det är svenskt eller norskt. I långliga tider har emellertid fiske där vid Grisebådarne bedrifvits, hufvudsakligen genom svenska fiskare. Jag gifver den föregående talaren på stockholmsbänken rätt däruti, att det skulle ju vara beklagligt, om en skiljedomstol möjligen skulle frångå de svenska fiskarena hela detta territorium; men det vore också beklagligt, om denna lilla fråga, som jag ändå vill kalla den, icke skulle kunna blifva löst, om det ännu skulle dröja i många år, innan vi funne någon utväg att draga denna gränslinje. Jag föreställer mig därför, att det enda sättet att nu möjligen få en lösning är, att Första Kammaren biträder Andra Kammarens beslut, ty eljest har ju, såvidt jag förstår, frågan redan i den svenska riksdagen fallit. Det är ju mycket möjligt, att den faller ändå, ty det kan ju hända, att det norska stortingets beslut blir sådant, att icke någon skiljedomstol kommer till stånd; men man har då likväl gjort ett försök inom svenska riksdagen att nu få frågan löst. Därför anhåller jag, herr grefve och talman, att få förena mig med dem, som yrkat, att denna kammare må biträda det af Andra Kammaren fattade beslutet.

Herr vice talmannen: Herr grefve och talman! De flesta af oss äro nog i likhet med mig herr Billing synnerligen tacksamma för den kraftiga och belysande utredning han har gifvit denna fråga —, för det sätt, hvarpå han har klarställt alla synpunkter och, så att säga, gifvit oss full inblick i frågans alla detaljer, dess förtid och framtid. I en sak tror jag dock icke, att alla äro ense med honom, nämligen *i det*, att vi, genom att icke sluta oss till Andra Kammarens i dag fattade beslut, skulle för en framtida lösning angifva flera vägar och flera synpunkter, som kunde vara för vederbörande att iakttaga, då denna fråga komme att ånyo upptagas.

För min del har jag hela tiden lutat just till det slut, hvar till Andra Kammaren kommit; jag har också varit i tillfälle att meddela detta till åtskilliga.

Jag finner af utskottets utlåtande, att utskottet i sin helhet har varit tämligen eller kanske alldeles ense om sin motivering; klämman däremot vittnar om olika meningar. Visserligen äro skiljaktigheterna icke stora, men meningarna hafva dock varit olika. Jag vågar mig icke in på de rättssynpunkter, som i dag här hafva framhållits, men de praktiska skälen peka för mig där-

hän, att, *då* jag har den åsikten, att man genom ett biträdande af Andra Kammarens beslut skulle i sak vinna mera än genom ett biträdande af utskottets hemställan; *då* vidare Andra Kam-
marens beslut utesluter de konsekvenser, som, man må säga hvad man vill, man dock kan hafva skäl att befara i fråga om skilje-
domar och deras slutliga betydelse för oss, ifall vi en gång slå in på den vägen; *då* ett biträdande af Andra Kammarens beslut
äfven löser betänkligheterna hos många, som icke önska bereda Hans Majestät Konungen svårigheter vid tillsättandet af den femte ledamoten, hvarigenom han på sätt och vis löser och själf
afgör skiljedomen; *då* jag slutligen anser att i denna lilla fråga det vore önskligt, om Riksdagen kunde stå enig — så tillåter jag
mig, herr grefve och talman, yrka bifall till det af herr Trygger framställda förslaget.

Om bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.
(Forts.)

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande utlåtande yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) af herr Trygger, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att slutorden från och med »dock» affattades sålunda: »dock med den förändring, att, därest de fyra först utsedde skiljemännen vid detta val stanna i lika röstetal, det åt skiljedomstolen lämnade uppdraget skall anses hafva förfallit»; och 3:o) att kammaren skulle afslå utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifalla denna framställning oförändrad.

Härefter gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande af herr Tryggers yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 23 och 26 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 12, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående skydd för vårt lands natur och naturminnesmärken,

n:o 13, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående uppdelning af Stockholms län mellan Uppsala och Södermanlands län samt indragning af Stockholms läns styrelse, och

n:o 14, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med hemställan om sådan ändring i fångarbetet, att det för de blinda outhärliga korgmakeriet ej vidare må förekomma i fångelserna, samt att vanföras och lyttas arbete ej må nedtryckas af konkurrens genom utlämnande af det billiga fångarbetets alster i den allmänna marknaden,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

*Om förbud
mot befordran
af rusdrycker
med allmänna
posten.*

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 23 och 26 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 15, i anledning af väckta motioner rörande förbud mot befordran af rusdrycker med allmänna posten.

Uti särskilda motioner, n:o 92 och 165, inom Andra Kammarren hade *dels* herr *P. Zimdahl* hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta vidtaga sådana åtgärder, att transport af spirituösa drycker med post må helt och hållet upphöra, *dels ock* herr *S. J. Enander* föreslagit, att Riksdagen behagade besluta skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, hvilka åtgärder må lämpligen kunna vidtagas till att förebygga å vissa orter uppkomna missbruk att med allmänna posten befordra rusdrycker.

Dessa motioner öfverlämnades till Andra Kammarrens andra tillfälliga utskott, som uti afgifvet betänkande hemställt, att Andra Kammarren ville för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhölle, att sådana åtgärder vidtoges, att försändandet af rusdrycker med allmänna posten måtte helt och hållet upphöra.

Sedan Andra Kammarren godkänt detta betänkande, hade ärendet öfverlämnats till Första Kammarrens tillfälliga utskott, som i nu föredragna utlåtande på angifna grunder hemställt, att Första Kammarren icke måtte biträda Andra Kammarrens i detta ärende fattade beslut.

Herr von Möller: Första Kammarrens tillfälliga utskott har afstyrkt ett biträdande af Andra Kammarrens beslut med en motivering, som jag skall tillåta mig att delvis söka bemöta.

Såsom herrarne finna af handlingarna, hafva motionärerna påpekat, att i vissa trakter af Norrland, Värmland och Dalarna vore hos befolkningen rådande en vidt utbredd önskan, att förbud måtte meddelas mot postbefordran af spirituosa. Två poststationsföreståndare, som tillika äro ledamöter af Riksdagen, hafva framhållit, att högst betydande kvantiteter af spirituosa distribueras genom postverket, och detta med icke obetydliga utgifter för postverket själf. För postforslingen å landsvägarna hafva nämligen i följd af de medföljande spritmängderna måst anlitas extra hästar — så på en särskildt uppgifven sträcka två hästar, då i regel annars en häst där varit tillräcklig för postens fraktande. Och i en annan trakt hafva ända till tre hästar behöft anlitas i stället för en. Den sålunda orsakade extra kostnaden uppväges *icke* af de postbefordringsavgifter, som inflyta för spritsändningarna.

Såsom den ene af motionärerna ock påpekat, ligger det dock väl icke i det svenska postverkets uppgift att på detta sätt uppmuntra spritkonsumtionen.

Nu säger utskottet, att det skulle möta särskilda svårigheter att genomföra ett sådant förbud, som här föreslagits, och att särskildt kontrollen öfver förbudets efterlefnad skulle blifva mycket svår. Emot detta utskottets uttalande vågar jag ställa hvad generalpoststyrelsen i ämnet sagt och som finnes återgifvet å sid. 8 i Andra Kammarens tillfälliga utskotts betänkande, nämligen, »att visserligen en fullt effektiv kontroll öfver förbudets upprätthållande svårigen torde kunna vinnas, men att sådana kontrollbestämmelser lära i alla händelser kunna meddelas, att spritdrycksförsändning med post i en omfattning, hvaraf alstras *missbruk och oordningar*, varder *omintetgjord* eller åtminstone i *väsentlig mån försvårad*». Och generalpoststyrelsen påyrkar sedan, att *strängare ansvarsbestämmelser* måtte meddelas för öfverträdande af det ifrågasatta förbudet.

Om förbud mot befordran af rusdrycker med allmänna posten.
(Forts.)

Man kan väl icke gärna bestrida, att nykterheten högst väsentligt befordras genom att dels betydligt *fördyra* spritdryckerna, dels försvåra anskaffandet af desamma. Här är nu ett sådant tillfälle gifvet. I motionerna påpekas, huru kommunernas sträfvan den att upprätthålla ordning och nykterhet blifva fäfånga, när sådant genom statens egna organ motarbetas.

För min del kan jag icke anse lämpligt, att, sedan Andra Kammaren utan någon diskussion bifallit motionärernas framställningar, Första Kammaren skulle motsätta sig saken. Jag har hört sägas, att på sina håll tagits mycket illa upp, när jag häromdagen vågade säga, att Första Kammarens nykterhetsvänlighet dock lede af en viss platonism. Här, mina herrar, är nu ett tillfälle att bryta udden af detta påstående, om nu någon känt sig obehagligt berörd däraf; och tillfället är så mycket lämpligare, som den af motionärerna gjorda framställningen onekligen är behjertansvärd.

Nu säger Första Kammarens tillfälliga utskott på sid. 4 i sitt betänkande, att genom det ifrågasatta förbudet »skulle otvifvelaktigt vållas olägenheter för alla de ordentliga och nyktra förbrukarne af spritvaror» att erhålla sådana varor. Men så motsäger sig utskottet genast å nästa sida, där det heter, att om postbefordran förbjödes, »skola utan tvifvel de, som ifrigt önska att erhålla spritvaror, begagna sig af utvägen att lika snabbt, lika säkert och i många fall lika billigt få transporten verkställd genom formän och gående bud». Som herrarne kunna finna, lära äfven de ordentliga och nyktra förbrukarne då hafva den utvägen att använda dessa formän eller gående bud, utan att behöfva besvara det svenska postverket med spritvarusändningar.

Första Kammaren är ju till sina tendenser konservativ, men jag hoppas, att kammaren dock icke skall i dag finnas villig att konservera ett sådant oskick som det här ifrågavarande, utan villfara motionärernas önsknningar. Ty ingen af herrarne lär väl dock vilja förneka, att därigenom nykterheten skulle befordras utan någon verklig olägenhet. Af sådan anledning ber jag att få yrka bifall till Andra Kammarens i frågan fattade beslut.

Om förbud
mot befordran
af rusdrycker
med allmänna
posten.
(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *Enhörning* och *Hägglund*.

Herr Sjöcrona: Efter att förut under detta plenum ha behandlat stora och viktiga frågor, få vi nu återigen uppfriska oss med en af dessa brännvinsfrågor, som åter och åter i olika former förekomma inom vår Riksdag. Jag hade verkligen trott, att utskottets utlåtande skulle kunna finnas vara så pass tillfredsställande, att det icke behöfde blifva vidare tal om denna fråga; men då nu så skett, ber jag att få yttra några få ord.

Därvid vill jag först meddela kammaren, att ansökningar i precis samma syfte som de här förevarande motionerna ingåfvos till Kungl. Maj:t år 1902. Efter det Kungl. Maj:t hört de lokala myndigheterna, hvilka åtminstone i viss mån förordade bifall till ansökningarna, föredrogs ärendet inför Kungl. Maj:t af dåvarande chefen för civildepartementet, vår ordinarie generalpostdirektör; och i enlighet med hvad af generalpoststyrelsen i afgifvet yttrande hemställts, afslogos de gjorda ansökningarna. Därmed kan väl anses vara bemött hvad den förre talaren yttrade om de ekonomiska olägenheterna härvidlag för postverket.

Då nu emellertid aktade män inom Andra Kammaren ansett sig böra återupptaga denna fråga, så har utskottet förvisso icke — det kan jag försäkra herrarne — lämnat obeaktade de klagomål, som framkommit. Och utskottet har ganska allvarligt tagit i öfvervägande, huruvida man icke skulle kunna ur rent postal synpunkt förbjuda all befordran af spritvaror med posten. Man ville då resonera så, som den förre talaren gjorde, att det icke egentligen skulle vara postverkets uppgift att befordra sådana varor som spirituosa, samt att det kunde medföra besvär och olägenhet för postverket att behöfva framforsla trälådor och kuttingar med flytande varor. Spiritvaror skulle då blifva föremål för liknande bestämmelser, som i poststadgan äro meddelade i afseende på eldfarliga oljor, sprängämnen och frätande syror. Men utskottet fann för sin del, att, då posten ju obestriddligen är ett för allmänheten upplåtet transportmedel äfven för varuforsling, man icke kunde gå den föreslagna vägen, helst som generalpoststyrelsen motsatt sig detta, då frågan förevar år 1902.

Att återigen såsom Andra Kammaren uttala sig mot all postbefordran af sprit ur nykterhetens synpunkt fann utskottet vara alltför principvidrigt. Och utskottet har för denna sin uppfattning hämtat stöd af den egendomliga motivering, hvarpå man stödt det här framställda yrkandet. Den motiveringen börjar med att det är alldeles otvifvelaktigt, att spritvaror i stor myckenhet befordras med posten. Ja, visst är det ett obestriddligt förhållande; ty då det alltid varit och ännu är tillåtet att använda posten för sådan befordran, är det gifvet, att människor begagna sig däraf. Vidare stöder man sig därpå, att dessa spritvaror en eller annan gång missbrukas. Ja, hvilken har någonsin vågat bestrida, att spritvaror, som forslas med posten, kunna missbrukas; men de kunna missbrukas, på hvad sätt de än transporteras från säljaren till

köparen — det må nu ske på järnväg eller ångbåt eller rent af på det sätt, att de bäras från ett spritförsäljningsbolag till konsumenten. Men icke kan det väl falla någon in, att, om folk berusar sig af spritdrycker, hemburna af drängen hos ett sådant bolag, man därför skall förbjuda bolaget att skicka hem varor till konsumenterna. Och utskottet har äfven fäst uppmärksamheten på huru det skulle taga sig ut, om man på en järnvägsstation samtidigt lämnar in ett kolly såsom fraktgods eller ilgods och ett annat mindre kolly som postpaket och då får lämna det förra men icke det senare. Hvad skall allmänheten få för uppfattning af vårt sätt att lagstifta och af våra administrativa bestämmelser, då man ej kan nöjaktigt förklara dylika olikheter.

*Om förbud
mot befordran
af rusdrycker
med allmänna
posten.
(Forts.)*

I motiveringen hade naturligen på något sätt bort styrkas, att befordringen af spritvaror med posten vore af beskaffenhet att föranleda, att dessa varor missbrukades mer än eljest; men det beviset hafva motionärerna och Andra Kammaren blifvit mig och alla andra skyldiga.

Jag tror sålunda knappast, att man kan inlåta sig på något förbud mot all befordran af spritdrycker med posten. Och säkert är, att utfärdar man ett sådant förbud, så kommer — däraf hafva vi många års erfarenhet — snart att väckas fråga om enahanda förbud för spritdryckers befordran med järnväg och sedan om vidare utsträckning däraf, till dess man söker få fullständigt förbud mot allt slags transport af spritvaror. Och så långt kunna vi väl ändock ej gå.

Jag vill i detta sammanhang nämna för herrarne, att enligt poststadgan passagerare och fraktgodt få befordras med postverkets ångbåtar. Således, om man nu förbjuder spritvarors försändande som postpaket, hindrar detta icke, att enahanda varor få befordras som fraktgods på postverkets egna ångbåtar — åtminstone icke, såframt man ej ändrar äfven det stadgandet.

Huru man söker ställa med saken, råkar man enligt min åsikt ut för svårigheter och oegentligheter, som ej gärna kunna försvaras.

Här har nu endast yrkats bifall till Andra Kammarens beslut, som afser totalt förbud mot all befordran af spritvaror med posten. Jag kan därför ej behöfva något vidare inlåta mig på den frågan, huruvida skäl här förefinnas att stifta en särskild undantagslag för de norrländska länen samt Värmland och Dalarne. Emellertid vill jag i förbigående anmärka, att inga klagomål blifvit anförda i fråga om Västernorrlands län, så att lagen i sådant fall borde gälla blott de öfriga norrländska länen jämte Värmland och Dalarne. Men vidare är det ej sagdt, om man härvid menar provinsen Värmland, till hvilken hör Karlskoga bergslag, eller Värmlands län, dit denna bergslag ej hör.

Utskottet har nu icke ansett sig kunna gå med på en sådan särskild lagstiftning för vissa landsänder, hufvudsakligen af det skäl, att man bör undvika alla undantagslagar; och jag återoppar i detta afseende hvad af utskottet anförts. Skulle en sådan un-

*Om förbud
mot befordran
af spritvaror
med allmänna
posten.
Forts.)*

dantagslag komma till stånd, är åtminstone jag för min del lifligt öfvertygad, att året, efter det en sådan författning kommit ut, skulle här komma framställningar om dess utsträckning till Väster-norrlands län och sedan om andra län, till dess spritvarornas befordran med post blefve förbjuden öfver hela landet.

Den föregående talaren kritiserade utskottets motivering och påstod, att utskottet ej varit konsekvent, då utskottet talar om, å ena sidan de olägenheter, som skulle af detta förbud uppstå för ordentliga och nyktra förbrukare, och å andra sidan om, huru de, som lifligt efterträ spritvaror, skulle skaffa sig dem genom formän eller gående bud. För min del kan jag ej se någon inkonsekvens i detta; ty dessa, som äro ifriga att få spritdrycker, äro väl de, som egentligen kunna befaras missbruka desamma. Men därför att de missbruka dem, bör man väl ej åstadkomma sådan olägenhet för andra, som följer af ett förbud mot postbefordran af spritvaror. Posten är ju dock ett af staten tillhandahållet transportmedel.

Jag anser mig emellertid skyldig att för kammaren nämna, att för ett par dagar sedan, efter det utskottets betänkande offentliggjorts, jag fick besök af en af motionärerna, kyrkoherden Enander. Han förmenade, att i hans hemtrakt man mycket väl skulle kunna reda sig med kontrollen, om ett sådant förbud som det här föreslagna blefve utfärdadt; ty poststationsföreståndarne kände så väl till personer och förhållanden. Och han trodde vidare, att man med tjänliga medel nog skulle kunna komma därhän, att formännen icke läte använda sig till transport af brännvin. Allt skulle således vara väl beställt, om man finge bort postbefordringen af spritvaror. Ja, det kan ju hända, att så verkligen skulle vara fallet i detta ögonblick; men huru länge skulle man väl lyckas afhålla formännen från sådana transporter, om dessa blifva för dem fördelaktiga?

Skulle nu Första Kammaren med bortseende från de principiella synpunkterna vilja af rena lämplighetshänsyn bifalla de här gjorda framställningarna på ena eller andra sättet, så är det ju kammarens ensak. Men utskottet har ansett sig skyldigt att framhålla de principiella synpunkterna, sådana dessa gestalta sig i frågan, till kammarens beaktande. Och för min del vill jag tillägga, att om ett beslut i sådan riktning, som förslagen angifva, här skall fattas, bör detta beslut vara bifall till Andra Kammarens beslut och icke införande af en undantagslagstiftning, som haltar åt båda sidor.

För egen del yrkar jag emellertid naturligtvis bifall till det af mig underskrifna utskottsbetänkandet.

Herr Blomberg: Jag skall icke säga många ord. I regel är jag emot skrivelser till Kungl. Maj:t, som äro affattade mer eller mindre sväfvande; men i det fall, som här föreligger, synes det mig, att man näppeligen kan låta sådana betänkligheter afhålla sig från att ansluta sig till den uppfattning, som gjorts gällande i den af Andra Kammaren beslutade skrivelser. Det synes mig

ligga alldeles utom uppgifterna för den trafikanstalt, som heter svenska postverket, att befordra varor af här ifrågavarande slag. Och ett förbud mot sådana varors befordran med posten innebär naturligtvis ingen som helst préjudice i afseende å andra trafikanstalter — såsom t. ex. järnvägarna —, hvilkas egentliga uppgift det är att befordra varor i allmänhet.

Om förbud mot befordran af rusdrycker med allmänna posten.

(Forts.)

Då postverket enligt min åsikt icke gärna kan till sina uppgifter räkna befordrande af varor annat än i undantagsfall, tror jag, att allt skäl finnes för anslutning till Andra Kammarens beslut; och ber jag att få yrka bifall till detta.

Herr Lundberg: Redan för fyra år sedan blef jag i tillfälle att bilda mig en mening i denna fråga. Det var en vacker sommarmorgon år 1900, då jag jämte några andra ledamöter i vattenfallskommittén gjorde en resa i Norrbottens lappmark. Då vi stodo i begrepp att lämna Tärenö gästgifvaregård, sammanträffade vi med landsvägsposten och funno, att postföraren hade med sig två fullastade kärror. Vi frågade: är det möjligt, att här är så stor post? Svaret blef jakande, med tillfogande af den upplysning, att det mesta var spritvarusändningar. Vi, resande, som förut icke kände till denna postbefordran af spirituosa, yttrade vår förvåning öfver densamma; och då vi sedan om saken frågade ortens invånare, hörde vi från dem ett allmänt ogillande af denna trafik. Man beklagade sig däröfver och uttryckte den lifliga önskan, att dessa postsändningar af sprit måtte upphöra.

Jag har blott velat begagna tillfället att här framföra dessa önskningsar af nämnda Orts invånare; och hemställer jag om bifall till Andra Kammarens beslut i föreliggande fråga.

Herr von Stapelmohr: Den andre talaren i ordningen nämnde, att han hade hoppats, att utskottets utlåtande skulle befinnas så tillfredsställande, att något tal i frågan icke skulle här förekomma. Jag undrar inte alls på, att han är nöjd med utlåtandet, då han ju skrifvit under det, men jag kan icke dela denna hans uppfattning. Motionärerna ha enligt mitt förmenande framlagt klara och tydliga skäl för, att denna postbefordran af spritdrycker bör upphöra ju förr dess hellre. Intet tvifvel läser kunna råda därom, att densamma högst väsentligt skadar nykterheten och den allmänna ordningen i åtskilliga orter. Det Andra Kammarens utskott, som behandlat frågan, har lagt sig vinn om att göra så noggranna undersökningar som möjligt; det har skrifvit till ett tjugutal poststationsföreståndare för att höra, om motionärernas uppgifter äro sanna, och dessutom till generalpoststyrelsen. De inkomna yttrandena ge uppenbarligen vid handen, att motionärernas uppgifter varit riktiga och att här föreligger ett samhällsöndt af den beskaffenhet, att staten icke bör lämna det ur sikte, utan söka undanröja det på ett eller annat sätt.

Lagstiftningen i afseende på handeln med spritdrycker går ju i riktning att söka minska konsumtionen genom att fördyra varan

*Om förbud
mot befordran
af spritdrycker
med allmänna
posten.
(Forts.)*

och göra den svåråtkomlig för konsumenterna. Men med en sådan sträfvan synes mig stå i skarp motsats, att staten genom en af sina kommunikationsanstalter, posten, gör sig till förmedlare af spritdryckernas distribuering och därigenom främjar onykterhet och oordningar.

Samme talare sade, att spritdrycker kunna missbrukas likaväl, om de befordras på järnväg eller ångbåt eller med gångbud som med posten. Ja, det är mycket sant; men just lättheten att på bekvämt och säkert sätt och på vissa tider få fram spritdryckerna med posten har gjort, att denna på senare tid alltmer anlitats därtill, med påföljd, att onykterhet och störande oordningar tilltagit i orter, där man förr var tämligen fredad från sådant.

Jag kan icke underlåta att upptaga till bemötande ett ytt-
rande, som Första Kammarens utskott fällt i sitt betänkande. Det säges där, att genom ett förbud för postbefordran af spritvaror »skulle otvifvelaktigt vållas olägenheter för alla de ordentliga och nyktra förbrukarna af spritvaror, hvilka väl få antagas utgöra flertalet, när dem beröfvades möjligheten att begagna sig af postbefordran för dessa varors erhållande». Utskottet tyckes här ha underkänt de »ordentliga och nyktra förbrukarna»; jag har däremot den goda tanken om dem, att de gärna skola underkasta sig de små olägenheterna af ett sådant förbud, som här ifrågasatts, om de därigenom kunna slippa de olägenheter, som af postbefordran af spritdrycker följt i dryckenskap och störande oordningar. Det förefaller mig, som om postväsendet hade en större och viktigare uppgift än att befordra spritdrycker och såmedelst underlätta handeln med sådana drycker. Då nu generalpoststyrelsen själf sagt, att förbudet låter sig genomföras utan speciella svårigheter, tillåter jag mig hemställa, att Första Kam-
maren måtte biträda Andra Kammarens beslut.

Herr Wieselgren: Hvad är det, som gör, att denna fråga ständigt kommer tillbaka; hvad är det, som gör, att Andra Kam-
maren gång på gång beslutar skrivelser i ämnet och tvingar Första Kam-
maren att om och om igen taga densamma under öfvervägande? Jo, naturligtvis, att här föreligger en olägenhet, ett i sedlighetsafseende framträdande ondt, som oupphörligt manar Andra Kam-
maren till försök att få regeringens blick vänd på behovet att få det aflägsnadt. Om nu Första Kam-
maren oupphörligt aflslår saken, blir följden däraf, att frågan ideligen åter-
kommer. Skulle det icke då vara bättre, att Första Kam-
maren fäste blicken mindre vid frågans alla svårigheter, som den ärade utskottsordföranden här utvecklade, än vid nödvändigheten af att något försökes för att ändtligen få detta onda häfadt? Det är i detta afseende jag ber att få påkalla kammarens intresse för behovet af en ändring härvidlag och för det kloka i att till-
mötesgå Andra Kam-
maren i detta fall så tydligt uttryckta, sed-
liga sträfvan.

Jag anhåller således om bifall till Andra Kammarens beslut i ämnet.

*Om förbud
mot befordran
af rusdrycker
med allmänna
posten.*

Herr Hedborg: Jag skall blott påpeka ett par omständigheter.

Den mängd af spritdrycker, som föres upp till poststationerna i Norrland, gör, att de, hvilka hafva att i socknarna där uppe hålla ordning, få kämpa med stora svårigheter. I brännvinsförsäljningsförordningen är meddeladt förbud mot minuthandel med brännvin inom två kilometers afstånd från ställe, där auktion, marknad, torgdag, uppbördsstämma eller mönstringsförrättning hålles; och vid andra till större folksamling ledande förrättningar kan för landet Konungens befallningshafvande och i stad vederbörande polismyndighet, då anledning därtill förekommer, meddela liknande förbud. Men nu komma sådana kvantiteter spritvaror upp till ortsinvånarna per post, att myndigheterna beröfvas den möjlighet, lagstiftaren velat bereda dem, att uppehålla ordning. Och vidare blir genom denna postbefordran kommunalstämmas rätt att bestämma, om brännvinsförsäljning skall få ske inom kommunen eller icke, rätt illusorisk, ty inom socknarna där uppe finnas ju många poststationer, där hvem som helst kan få förse sig med spirituosa.

Jag anhåller att få förena mig med dem, som hemställt om bifall till Andra Kammarens beslut.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle biträda Andra Kammarens i ämnet fattade beslut; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den under sammanträdet aflämnade kungl. propositionen.

Anmälades och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 80, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället Reslöf n:is 1, 2 och 29 i Malmöhus län hörande lägenhet;

n:o 81, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upphörande af den till kronan utgående afgift af flottbron öfver Dalälften vid Grådö i Hedemora socken m. m.;

n:o 82, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upphörande af den till kronan utgående så kallade strömsaftrad af flottbron öfver Dalälften vid Uppbo i Stora Skedvi socken m. m.;

n:o 83, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från Leckö kungsgård i Skaraborgs län;

n:o 89, i anledning af remiss med öfverlämnande af uppgift å förändringar år 1903 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m.;

n:o 91, i anledning af väckt motion om anslag för beredande af statsunderstöd åt obemedlade hushåll på Gottland, hvilkas värnpliktige försörjare inkallas till extra tjänstgöring utöfver lagstadgad öfningstid; och

n:o 92, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande, n:o 6, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till lag angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad, dels ock Kungl. Maj:ts proposition angående användande för visst ändamål af det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 46, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande vattenrättslagstiftning;

n:o 47, i anledning af väckt motion angående landstormens tjänstgöring m. m.; och

n:o 48, i anledning af väckt motion om utsträckt tjänstgöringstid för vissa värnpliktige.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

Upplästes ett inkommet läkareintyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare herr godsägare *N. Fosser* till följd af gallsten och dess sviter under återstående delen af årets riksdag är förhindrad deltaga i dess förhandlingar, intygas härmed på heder och samvete.

Stockholm den 25 april 1904.

E. O. Lidin.

Legit. läkare.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde;

hvarjämte, likaledes på hemställen af herr talmannen, kammaren medgaf, att de anslag, som utfärdats till nu pågående sammanträdes fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 3,17 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna.*
